

ingediend op **15** (2023-2024) – Nr. 6-A
30 november 2023 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Nadia Sminate en Katrien Partyka
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2024

Documenten in het dossier:

15	(2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen – Nr. 2 t.e.m. 5: Amendementen
14	(2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
13	(2023-2024) – Nr. 1: Algemene toelichting
13-L, M en N	(2023-2024) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
12-A	(2022-2023) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de begroting
16	(2023-2024) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
21	(2023-2024) – Nr. 1: Meerjarenraming
1870	(2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Bart Tommelein;

Staf Aerts, An Moerenhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneekhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen	5
1.	Toelichting door minister Gwendolyn Rutten	5
1.1.	Klimaat – Lokaal Energie- en Klimaatpact	5
1.2.	Relanceplan (lokale) veerkracht	6
1.3.	Transparant overheidslandschap	6
1.4.	Meer bestuurskracht voor lokale besturen	6
1.5.	Volwaardige participatie aan lokale democratie	7
1.6.	Duurzame en transparante financiën	7
1.7.	Duurzaam samenleven in steden en gemeenten	8
1.8.	Kwalitatieve dienstverlening met open data en innovatieve ICT-oplossingen	9
1.9.	Sterke en slimme steden	9
1.10.	Kwaliteitsvolle organisatie- en risicobeheersing	9
1.11.	Budgettair overzicht Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid	9
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	10
2.1.	Tussenkomsst van Paul Van Miert	10
2.2.	Tussenkomsst van Brecht Warnez	10
2.3.	Tussenkomsst van Kurt De Loor	12
2.4.	Tussenkomsst van Nadia Sminate	14
3.	Antwoorden van de minister	14
4.	Replieken van de commissieleden	19
5.	Aanvullende antwoorden van de minister	22
II.	Samenleven en Gelijke Kansen	23
1.	Toelichting door minister Gwendolyn Rutten	23
1.1.	Gedeelde samenleving	23
1.2.	Inburgering	24
1.3.	Gelijke Kansen	24
1.4.	Lokale besturen en samenleven	25
1.5.	Budgettair overzicht Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering	26
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	26
2.1.	Tussenkomsst van Sam Van Rooy	26
2.2.	Tussenkomsst van Brecht Warnez	27
2.3.	Tussenkomsst van Bart Tommelein	27
2.4.	Tussenkomsst van Celia Groothedde	31
2.5.	Tussenkomsst van Kurt De Loor	32
2.6.	Tussenkomsst van Nadia Sminate	34
2.7.	Tussenkomsst van Katrien Partyka	35
2.8.	Tussenkomsst van Maaïke De Vreese	35
2.9.	Tussenkomsst van Orry Van de Wauwer	37
3.	Antwoorden van de minister	37

4.	Replieken van de commissieleden	43
5.	Aanvullende antwoorden van de minister	45
III.	Hr en audit Vlaamse overheid	45
1.	Toelichting door minister Gwendolyn Rutten	45
1.1.	Vijfsporenbeleid	45
1.2.	De juiste persoon op de juiste plaats	46
1.3.	Samenwerken in diversiteit	46
1.4.	Gemeenschappelijke hr-dienstverlening	47
1.5.	Budgettair overzicht hr en audit Vlaamse overheid	47
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	47
2.1.	Tussenkoms van Paul Van Miert	47
2.2.	Tussenkoms van Brecht Warnez	47
2.3.	Tussenkoms van Kurt De Loor	48
3.	Antwoorden van de minister	50
4.	Replieken van de commissieleden	51
5.	Aanvullende antwoorden van de minister	52
IV.	Indicatieve stemming	52
	Gebruikte afkortingen	53

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering besprak op 14 en 28 november 2023 het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024. Dit ontwerp van decreet werd besproken in samenhang met het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2024, meer bepaald hoofdstuk 4. Kancelarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie (afdeling 1) en hoofdstuk 9. Inwerkingtreding (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 1870/1*). De commissie besprak ook de beleids- en begrotingstoelichting Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 13-L/1*), de beleids- en begrotingstoelichting Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 13-M/1*) en de beleids- en begrotingstoelichting Hr en Audit Vlaamse Overheid (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 13-N/1*).

De getoonde presentatie en de bijlage met het actuele budget voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen

1. Toelichting door minister Gwendolyn Rutten

1.1. Klimaat – Lokaal Energie- en Klimaatpact

Minister *Gwendolyn Rutten* zegt dat in 2021 het eerste LEKP werd gelanceerd. Daaraan namen 294 lokale besturen deel, wat een succes was. Naar aanleiding van het Europese plan 'Fit for 55' werden de doelstellingen aangescherpt. In juli 2022 kwam het LEKP 2.0 met aangescherpte maatregelen en dat werd ondertekend door 226 lokale besturen. Door de energiecrisis en een stijgende energiarmede werd het LEKP 2.1 gelanceerd, waarop 88 lokale besturen intekenden. Dat ging specifiek over wijkrenovaties en het opstarten van energiegemeenschappen met een sociaal oogmerk, waarvoor bijkomende financiering werd voorzien.

Het lokaal klimaatpactportaal monitort de voortgang van de gemeenten met betrekking tot de doestellingen van het LEKP. Dat portaal wordt in 2023 grondig vernieuwd en zal in 2024 het informatiepunt blijven voor de lokale besturen voor het behalen van de doelstellingen.

Behalve met financiële middelen worden de lokale besturen in 2024 ook ondersteund via het 100 Wijken Platform om de verschillende doelstellingen uit het LEKP geïntegreerd te realiseren in diverse wijken, hindernissen te detecteren en oplossingen te ontwikkelen. Via de opstart van een wijkrenovatietool wordt, in samenwerking met de energiehuizen en de industrie, ingezet op de versnelling van collectieve renovaties bij de lokale besturen. Verder worden er technische assistentiehubs per referentieregio opgericht om de opstart van energiegemeenschappen bij gemeenten te faciliteren. Die moeten energiarmede helpen te voorkomen.

In 2024 zal de minister het LEKP grondig evalueren. Daarbij zal worden gekeken naar de realisatiegraad van de doelstellingen, de wijze van financiering van het instrument en of de doelstellingen moeten worden verscherpt. Dat zal gepaard moeten gaan met meer recurrente middelen voor de lokale besturen zodat de engagementen en de financiering beter in evenwicht komen. Dat wordt in nauwe samenwerking met het expertisenetwerk 'Netwerk Klimaat' van de VVSG gedaan.

1.2. Relanceplan (lokale) veerkracht

Er zijn nog drie lopende relanceprojecten voor de lokale besturen. Er wordt geïnvesteerd in lokale fietsinfrastructuur, in de verschillende projecten Gemeente zonder gemeentehuis, die in 2024 worden voortgezet en er wordt samen met minister van Onderwijs Ben Weyts een oproep voor zomerscholen gelanceerd om leerachterstand te voorkomen en verhelpen.

1.3. Transparant overheidslandschap

Een transparant openbaar bestuur is goed want zo krijgt men een beeld van hoe de besluitvorming werkt. Regiovorming als overlegmodel maakt daar een essentieel onderdeel van uit. Op 3 februari 2023 bekrachtigde de Vlaamse Regering het decreet over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur. Eind 2023 loopt de werking van het Labo Regiovorming af en dat wordt momenteel geëvalueerd. Als de evaluatie positief is, zal de minister aan de Vlaamse Regering vragen om het Labo Regiovorming te verlengen voor de periode 2024-2025. Het Labo Regiovorming ondersteunt de regionale samenwerking, het regionale beleid en de vijftien burgemeestersoverleggen. Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing zal ook in 2024 instaan voor de wetenschappelijke ondersteuning en begeleiding. Begin 2024 zal het de tussentijdse evaluatie van de regiovorming afronden.

Samen met minister voor Omgeving Zuhail Demir zal de minister in 2024 bekijken hoe de gemeenten en afvalintercommunales kunnen worden ondersteund in hun traject om de werkingsgebieden van de afvalintercommunales te optimaliseren.

Daarnaast wordt er een registratieregister opgesteld met daarin een overzicht van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in het decreet Lokaal Bestuur worden geregeld. Dat zal eind november 2023 raadpleegbaar zijn en zal de transparantie over de opvolging van de verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen verhogen.

1.4. Meer bestuurskracht voor lokale besturen

In 2022 werd de Commissie Decentralisatie opgericht met vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en de VVSG. Begin 2023 werd een rapport met het decentralisatieprogramma opgemaakt, en in het najaar van 2023 wordt het voortgangsrapport opgemaakt. Tijdens de huidige zittingsperiode werden onder meer initiatieven genomen om fusies te stimuleren. Ondertussen gaat het om dertien fusietrajecten waarbij de principiële beslissing werd genomen. In de provincie Antwerpen gaat het om Antwerpen en Borsbeek, in de provincie Limburg om Bilzen en Hoeselt, Borgloon en Tongeren, Ham en Tessengerlo en Hasselt en Kortesseem. Oost-Vlaanderen telt vier fusietrajecten: Lochristi en Wachtebeke, Lokeren en Moerbeke, De Pinte en Nazareth en Melle en Merelbeke. In Vlaams-Brabant is een fusietraject lopende, met name tussen Galmaarden, Gooik en Herne. In de provincie West-Vlaanderen zijn er twee trajecten: Ruiselede en Wingene, en Meulebeke en Tielt. Tot slot is er een provinciegrensoverschrijdend traject, met name tussen Beveren, Kruikebeke en Zwijndrecht.

De Vlaamse overheid voorziet verschillende stimulerende en ondersteunende maatregelen zoals de schuldovername van de fusionerende gemeenten door de Vlaamse Regering. Momenteel bedraagt de totale schuldovername door Vlaanderen voor de dertien trajecten 273.163.000 euro. Daarnaast wordt een fusiedraaiboek ter beschikking gesteld voor fuserende gemeenten. Dat draaiboek zal ook in 2024 regelmatig worden geactualiseerd. Tot slot zal eind 2023 een impactanalyse worden afgerond die de impact van Vlaamse gemeentefusies op de federale materies in kaart zal brengen.

Wat de regelgeving betreft, zegt de minister in te zetten op de verfijning van de uitvoeringsbesluiten met betrekking tot de rechtspositieregeling van de personeelsleden van de lokale besturen en op de aanpassingen aan de uitvoeringsbesluiten en omzendbrieven na de decreetswijziging over de begraafplaatsen en lijkbezorging om onder meer private initiatieven vorm te geven.

1.5. Volwaardige participatie aan lokale democratie

Met het oog op de lokale verkiezingen in oktober 2024, neemt de minister de nodige maatregelen. In het voorjaar van 2024 worden de onderrichtingen opgesteld voor de betrokkenen in het verkiezingsproces. Daarnaast worden er verschillende digitale toepassingen opgezet: de verkiezingssoftware, de resultatenwebsite, de aangifte verkiezingsuitgaven enzovoort. Voorts wordt er een helpdesk opgericht die alle vragen zal beantwoorden van burgers, kandidaten, partijen, besturen en medewerkers aan de verkiezingen.

Er komt een actieplan om specifieke doelgroepen te bereiken die moeilijker de weg naar de stembus vinden en de drempels in het stemproces worden weggewerkt. Ook worden er verschillende communicatie-initiatieven opgezet zoals onder meer een informatieve website en worden er vormingen aangeboden voor lokale coördinatoren. Voor het eerst zal er een publicatie komen van de fijnmazige stemresultaten. Dat zal gebeuren op het niveau van de wijk, de buurt of de deelgemeente. Tot slot wordt er aan risico- en continuïteitsmanagement gedaan.

Na de lokale verkiezingen zal het Agentschap Binnenlands Bestuur informatiesessies organiseren voor de lokale besturen met het oog op een vlot verloop van de installatievergadering van de nieuwe bestuursorganen in december 2024. De omzendbrief over de start van de lokale en provinciale bestuursperiode wordt tegen midden 2024 gecommuniceerd aan de lokale besturen.

De minister vindt de participatie van de burgers op het lokale niveau belangrijk. In 2024 ondersteunt de minister de lokale besturen verder in hun rol als laboratoria van burgerparticipatie. Binnen het Labo Lokale Burgerparticipatie blijft men voortwerken op twee sporen: de innovatieve burgerparticipatie en het verder uitrollen van gestarte experimenten zoals Right to Challenge. Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing zal ook in 2024 verder onderzoek doen naar lokale democratie en participatie en hoe lokale besturen als laboratoria van burgerparticipatie functioneren.

Tot slot geeft de minister mee dat niet het meest actuele budget voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen is opgenomen in de BBT, al wijzigt het totaalbudget niet. Voor de meest actuele cijfers wordt verwezen naar de tabel die per e-mail werd bezorgd aan de commissieleden.

1.6. Duurzame en transparante financiën

Een sterke basisfinanciering van de lokale besturen is nodig. Dat gebeurt via de algemene financieringsstromen, inclusief de jaarlijkse groei van het Gemeentefonds en via de bijkomende financiële ondersteuning onder meer door de energiecrisis. Waar nodig wordt de basisfinanciering bovendien aangevuld met gerichte subsidies voor klimaat, fietspaden enzovoort.

Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing is volop bezig met de evaluatie van het Gemeentefonds en andere algemene financieringsstromen. De volgende Vlaamse Regering kan met de conclusies van dat onderzoek aan de slag gaan voor de hervorming van het Gemeentefonds.

Om erop toe te zien dat de financiën ook transparant blijven, worden de regelgeving en documenten eigen aan de BBC regelmatig geëvalueerd. Dat leidde al tot

een wijziging in de regelgeving. Zo komt er onder meer een beleidsverklaring naar analogie met de septemberverklaring, worden de financiële kerncijfers van de begroting beter in kaart gebracht en worden wijzigingen in de verschillende financiële schema's beter zichtbaar gemaakt. In 2024 wordt het de taak van ABB om lokale besturen te informeren over en te ondersteunen bij de wijzigingen.

Tot slot zal de wijziging van het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 mei 2008 betreffende de vestiging, de invordering en de geschillenprocedure van provincie- en gemeentebelastingen begin 2024 bij het Vlaams Parlement worden ingediend.

1.7. Duurzaam samenleven in steden en gemeenten

De lopende erkenningsaanvragen van lokale geloofsgemeenschappen die in 2022 werden ingediend in het kader van de verkorte erkenningsprocedure worden in 2024 verder afgehandeld zoals voorzien door het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. De minister zal een eindbeslissing nemen over de al dan niet toekenning van een erkenning op basis van het eindadvies van de ISD en het veiligheidsadvies van de federale minister van Justitie.

Wat het herstel van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen betreft, wordt gewerkt aan een concreet voorstel voor de reparatie van de door het Grondwettelijk Hof op 20 juli 2023 vernietigde bepalingen rond ongewenste buitenlandse beïnvloeding in lokale geloofsgemeenschappen. De minister zegt nog tijdens de huidige zittingsperiode het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen op dat punt te willen herstellen.

Kennisopbouw en -deling zijn belangrijk als het gaat over de erediensten. In 2023 ontwikkelde de Thomas Morehogeschool via een subsidie van de Vlaamse overheid een professionaliseringstraject voor lokale geloofsgemeenschappen vertrekkende vanuit de criteria van het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Dat traject loopt tot eind 2025. In 2024 wordt onderzocht of het nuttig en nodig is om een kennisnetwerk uit te bouwen dat lokale besturen ondersteunt in de regierol inzake lokale geloofsgemeenschappen die hen is toebedeeld via het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Ook zal in maart 2024 de evaluatiestudie van de Universiteit Antwerpen over het huidige decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten worden opgeleverd. In het voorjaar van 2024 zal de evaluatiestudie aan de commissie worden bezorgd.

In 2024 worden de elf wijkverbeteringscontracten die werden geselecteerd met de oproep van 2021, verder uitgevoerd en zullen de lokale besturen kunnen blijven genieten van de ondersteuning van het Platform Toekomst Parochiekerken wanneer ze nadenken over de her- of nevenbestemming van parochiekerken.

Er moet ook aandacht gaan naar de gevaren van gewelddadige radicalisering. In mei 2021 keurde de Vlaamse Regering het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie goed. ABB neemt daarvoor de coördinerende rol verder op via het Vlaams Platform Radicalisering. Maar er is nood aan een structurele verankering. Om die reden zal de minister in 2024 een ontwerp van decreet indienen bij het Vlaams Parlement.

De ondersteuningsprojecten voor lokale besturen en hun LIVC's lopen ook in 2024 door. Lokale besturen kunnen zich gericht laten ondersteunen door experts bij acute en concrete uitdagingen in de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering, extremisme en schadelijke polarisatie.

Tot slot geeft de minister mee dat er in 2024 een derde projectoproep zal volgen in het kader van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024. Het doel

van dat project is om kennisuitwisseling over armoedebeleid in Vlaanderen te stimuleren en om ervoor te zorgen dat succesvolle lokale armoedebestrijdingspraktijken verder worden uitgerold in Vlaanderen.

1.8. Kwalitatieve dienstverlening met open data en innovatieve ICT-oplossingen

Eind januari 2024 wordt de nieuwe gemeente- en stadsmonitor gelanceerd. Die monitor biedt een schat aan informatie en in het voorjaar van 2024 zal worden ingezet op de ontwikkeling van een lerend netwerk waarin lokale besturen hun kennis en ervaringen over de opportuniteiten van de gemeente- en stadsmonitor voor een kennisgedreven beleid met elkaar kunnen delen. ABB begint in 2024 al met de voorbereiding van de volgende editie van de gemeente- en stadsmonitor, die voorzien is voor 2027.

Om een kennisgedreven beleid uit te bouwen, is ook de ontsluiting van de doorzoekbare besluitendatabank van groot belang. In 2024 beoogt de minister die verder uit te bouwen, en de transparantie en toegankelijkheid van de lokale besluitvorming te maximaliseren. Tot slot wenst de minister in 2024 het digitaal loket om te vormen tot een volwaardig hoofdloket voor de lokale besturen binnen de Vlaamse digitale dienstverleningsstrategie.

1.9. Sterke en slimme steden

Ook in het kader van het stedenbeleid zet de minister in 2024 in op verdere kennisdeling en ondersteuning van de steden in hun specifieke uitdagingen. Via Smart Flanders wordt ingezet op een lokaal mobiliteitsbeleid gebaseerd op data. Het ondersteuningsaanbod open data wordt geactualiseerd en meer kenbaar gemaakt en via het Vlaamse Cyber Response Team worden lokale besturen ook in 2024 ondersteund inzake cyberveiligheid.

Wat de financiering betreft benadrukt de minister de bijkomende compensatie aan de VGC voor de hoge energiekosten, naar analogie met de compensatie voor de lokale besturen.

1.10. Kwaliteitsvolle organisatie- en risicobeheersing

Ook in 2024 zal Audit Vlaanderen lokale besturen verder ondersteunen in de uitbouw van een goede organisatiebeheersing. De realisatiegraad van de aanbevelingen van de audits toont bovendien hoe lokale besturen daarmee omgaan en waar de belangrijke aandachtspunten liggen.

De concrete auditplanning voor 2024 wordt door het auditcomité goedgekeurd. De minister legt in 2024 verder de focus op transparantie en kennisdeling. Daarbij blijven de globale rapporten belangrijke instrumenten.

1.11. Budgettair overzicht Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

De minister verwijst naar een beknopt overzicht op slide 14 en 15 van de presentatie. Daar staat de verdeling van het volledige budget over de verschillende begrotingsartikelen van het inhoudelijk structurelement Binnenlands Bestuur. De provisie voor de ISD staat op nul euro omdat de middelen, drie miljoen euro, verdeeld staan over de loon- en werkingskredieten van ABB en de beleidskredieten van Binnenlands Bestuur.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkost van Paul Van Miert

Paul Van Miert stelt vast dat er geen grote werven meer worden aangevat. Het meeste is door voormalig minister Bart Somers op de rails gezet. De Vlaamse Regering bood veel ondersteuning aan de lokale besturen met het Gemeentefonds met de groefactor, het Open Ruimtefonds, de relancemaatregelen enzovoort.

Daarnaast werd met de regiovorming een belangrijke stap gezet. Dat zorgt voor meer samenwerking op het terrein. Om alles mooi te laten inkantelen, moet er rekening worden gehouden met de bevoegdheden die zich op het federale niveau bevinden. Om de regiovorming te laten slagen, moet de oefening ook daar worden gemaakt. Zal de minister daarvoor initiatieven nemen?

Wat de fusies betreft, zegt de spreker dat slechts vier trajecten effectief de stap tot fusie hebben gezet. Hoe het in Boortmeerbeek verliep, was allesbehalve een goed voorbeeld voor andere besturen die overwegen om die stap te zetten. Kan de minister de meest recente update geven over de fusietrajecten?

2.2. Tussenkost van Brecht Warnez

De laatste begroting van een zittingsperiode geeft ook altijd aanleiding tot een blik achterom, aldus *Brecht Warnez*. Er werd heel wat gerealiseerd, aangepast en op de sporen gezet. Wat Binnenlands Bestuur betreft, werd er de afgelopen jaren zeker niet stilgezeten met de bestuurlijke vereenvoudiging door de regiovorming, de nieuwe rechtspositieregeling en de versterkte financiering van de lokale besturen, zowel structureel via het Gemeentefonds als via onder meer het Open Ruimtefonds en de gerichte middelen voor de OCMW's door de energiecrisis. Door de versterking van de lokale democratie klinkt de stem van de burger luider.

De spreker vindt dat het werk nog niet af is. Er resteren nog acht maanden tot aan de Vlaamse verkiezingen van 2024; er kan dus nog heel wat worden gedaan. Daarbij moet de stem van de gemeenteraadsleden worden versterkt. Er werden daartoe al enkele initiatieven genomen. De commissie stak ook haar licht op in het buitenland via werkbezoeken naar Denemarken en Nederland. Uit respect voor de gemeenteraadsleden moeten daaromtrent nog initiatieven worden genomen.

De minister wil het LEKP grondig evalueren. De realisatiegraad zal worden gemeten en de financiering zal van nabij worden bekeken. Hoe zal die evaluatie verlopen? Welke stakeholders worden daarbij betrokken?

Belangrijk is de vernieuwing van het Lokaal Klimaatpactportaal. Hoe zal dat worden vernieuwd? Een specifiek gegeven betreft het zogenaamde groenblauwpeil waarop ook burgers onder meer kunnen aangeven hoeveel bomen zij hebben geplant. Weten die burgers dat? Hoe wordt dat bekendgemaakt?

Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de wijkrenovatietool. Samen met lokale besturen wordt door VITO een digitaal ecosysteem uitgewerkt. Wat zijn de kern-elementen van dat digitaal ecosysteem?

In 2024 zal ook de werking van de technische assistentiehubs energiegemeenschappen van start gaan. Die moeten lokale besturen ondersteunen bij het opstarten van lokale energiegemeenschappen waarbij activiteiten ten gunste van mensen met een risico op energiearmoede kunnen worden uitgerold. Welke diensten zullen die hubs uiteindelijk aan de verschillende gemeenten kunnen aanbieden? Hoe zal de werking ervan verlopen? Is het ook de bedoeling dat die hubs proactief naar de

gemeenten zullen toestappen om de uitrol van bepaalde initiatieven te suggereren of aan te bevelen?

Wat de armoedebestrijding, een transversale strijd, betreft, werd in maart 2023 een projectoproep 'Lokale medewerkers versterken collega-besturen' bij het armoedebeleid gelanceerd. Voor die oproep wordt een totaalbudget van 250.000 euro voorzien en per project kan een lokaal bestuur maximaal veertigduizend euro aanvragen. Tot uiterlijk 16 november 2023 konden geïnteresseerde besturen een projectaanvraag indienen. Kan de minister aangeven in welke mate de oproep een succes is?

Sommige passages in de BBT zijn een beetje provocerend. Zo staat er, in het kader van de verduidelijkingen inzake de prestatie-indicatoren, te lezen dat het uitgangspunt is dat gemeenten met een klein inwonersaantal niet voldoende bestuurskrachtig zijn. De spreker vraagt om voorzichtig om te springen met dergelijke uitspraken. Wat is het verband tussen het inwonersaantal en de bestuurskracht? Ook in de grootste steden van Vlaanderen verloopt niet alles even efficiënt. Kan de minister dat uitgangspunt nuanceren?

Een belangrijk gegeven betreft de indeling van Vlaanderen in referentieregio's. In dat kader is ook het Labo Regiovorming actief. De werking van dat Labo wordt momenteel geëvalueerd. Wat is de stand van zaken betreffende die evaluatie? Welke elementen komen uit die evaluatie naar voren? Kan de minister al aangeven of de evaluatie aanleiding zal geven tot een verlenging van de werking van dat Labo?

Er wordt aangegeven dat ABB een databank ontwikkelt die een volledig overzicht biedt van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Voor de lokale mandatarissen is een duidelijk overzicht heel erg belangrijk. De spreker is daar heel tevreden mee, want dat was een voorstel uit een conceptnota over de versterking van de controle op intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-2022, nr. 1195/1) van zijn hand. Kan de minister aangeven welke specifieke informatie er in die databank zal worden opgenomen?

Begin 2023 werd een nieuwe rechtspositieregeling voor het personeel van de lokale besturen goedgekeurd. Dat kaderbesluit moet de lokale besturen ook de ruimte geven voor een eigen invulling van hun rechtspositieregeling. In welke mate wordt de aanpassing van de lokale rechtspositieregelingen opgevolgd? Kwamen er veel ondersteuningsvragen vanuit de lokale besturen en werd er ondersteuning geboden?

Voorts sprak de minister over de studie van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing over de lokale financiën, iets waar de spreker veel belang aan hecht. Dat zal een belangrijk instrument zijn tijdens de volgende regeringsonderhandelingen. Het Grondwettelijk Hof oordeelde al dat het Gemeentefonds niet rechtvaardig en actueel is. Wat is de timing van die studie?

Wat de lokale geloofsgemeenschappen betreft, werd door de Thomas Morehogeschool een professionaliseringstraject uitgebouwd. De opleiding startte in het najaar van 2023. Is die opleiding een succes? Hoeveel inschrijvingen zijn er uiteindelijk voor die opleiding?

Een belangrijk thema blijft de cyberveiligheid van de lokale besturen, zowel voor kleine gemeenten maar ook voor grote steden. Welke bijkomende initiatieven ziet de minister nog mogelijk om de lokale besturen op dat vlak te ondersteunen?

In de eerste helft van 2024 wordt België voorzitter van de EU. Er zal worden gezorgd voor een stedelijke input in evenementen die door ABB worden georganiseerd. Hoe ziet de minister dat en zal er ook worden gezorgd voor een input vanuit de landelijke gemeenten?

2.3. Tussenkost van Kurt De Loor

In het begin van de zittingsperiode wordt er veel ambitie getoond, maar de resultaten laten vaak op zich wachten, aldus *Kurt De Loor*. Naast enkele beleidsbeslissingen die op de steun van de spreker konden rekenen, werd er ook een aantal heel slechte beslissingen genomen.

Het klopt dat heel wat gemeenten intekenden op het LEKP. Hebben alle gemeenten die het LEKP 1.0 hebben ondertekend, ook het LEKP 2.0 onderschreven? Indien niet, over welke gemeenten gaat dat en wat zijn hun beweegredenen? Worden er nog stappen gezet om die gemeenten te overtuigen om het LEKP te ondertekenen? Heeft de minister een concrete timing voor de evaluatie van het LEKP? Wanneer kunnen de resultaten daarvan worden verwacht en is er een jaarlijkse controle of de vereiste cofinanciering door de lokale besturen wordt behaald?

De realisatiegraad van de vier werven ligt laag. Het gaat om 8,23 procent voor werf een, 12,88 procent voor werf twee, 16,95 procent voor werf drie en 9,37 procent voor werf vier. Hoe evalueert de minister de realisatiegraad? Worden er bijkomende middelen voorzien om een tandje bij te steken?

Wat het relanceproject Gemeente zonder gemeentehuis, betreft diende 64 procent van de lokale besturen een project in. Wat is de aard van de projecten? Hoe komt het dat bepaalde projecten al zijn afgerond terwijl andere nog niet zijn opgestart? Worden er nog andere gelijkaardige initiatieven gepland voor de 36 procent gemeenten die destijds geen projecten hebben ingediend?

Voor de regiovorming werden er vier trajecten geselecteerd, hoewel er dertien kandidaten waren. Het gaat opnieuw om een project en niet om structureel beleid. Waarom wordt niet elke regio op die manier ondersteund om een vereenvoudigingstraject te doorlopen?

De afstemming van de samenwerkingsverbanden gebeurt volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-principe. Voor hoeveel samenwerkingsverbanden werd er al een afwijking aangevraagd? Hoe evalueert de minister dat?

De Vlaamse Regering stelde een interessant fusiepakket samen, maar het resultaat is mager. In dat tempo zal er nog veel tijd nodig zijn om besturen slagkrachtiger te maken. Wat de schuldovername betreft, zegt de spreker dat het om een aanzienlijk bedrag gaat. Zal er na de fusieoefening opnieuw een evaluatie worden gemaakt? En wat zal er met de resultaten worden gedaan?

Over het modern personeelsbeleid vraagt de spreker welke bijkomende maatregelen de minister voorziet om sterke gekwalificeerde mensen aan te trekken in de lokale besturen. Dat gaat niet alleen over betere verloning, maar – nog meer – over het bieden van een kader waarbinnen ze in alle onafhankelijkheid kunnen werken. Momenteel staan er veertienduizend vacatures open bij lokale besturen. Dat kan impact hebben op de werking en de dienstverlening van de lokale besturen. Ondertussen werden er op het Vlaamse niveau ook al initiatieven genomen die de onafhankelijkheid van de ambtenaren op de helling zetten.

Er wordt terecht veel aandacht besteed aan de voorbereiding van de lokale en provinciale verkiezingen in oktober 2024. Het is met name nodig om de kandidaten daarbij te begeleiden. De minister spreekt over een actieplan om de kiezer beter te informeren en aan te moedigen om naar het stembureau af te zakken. Dat is volgens de spreker meer dan nodig, want de democratie is op z'n sterkst als zoveel mogelijk mensen participeren. De opkomstplicht biedt daarvoor de beste garantie. De afschaffing daarvan is een historische fout. Zullen er nog bijkomende middelen gaan naar het actieplan?

Het herwaarderen van de gemeenteraad als hart van de lokale democratie moet een blijvend aandachtspunt zijn. Er is al veel over gepraat, maar weinig veranderd in de praktijk. Ondertussen vallen almaar meer gemeenteraadsleden uit. Denkt de minister aan een betere omkadering en verloning? Welke budgetten worden er vrijgemaakt om de gemeenteraden te versterken?

De minister stelt dat de lokale besturen recht hebben op een solide financiering, maar ondertussen besliste de Vlaamse Regering om de Eliacompensatie vanaf 2026 af te bouwen. Naar aanleiding van de septemberverklaring van 2023 kwam de Vlaamse Regering overeen om de jaarlijkse Eliacompensatie te laten uitdoven. De compensatie zal worden gehalveerd in 2026 en opgeheven vanaf 2027. Die besparing is in strijd met de noden en behoeften op het lokale niveau. De financiën van de lokale besturen staan al sterk onder druk, mede door de hoge inflatie en de opeenvolgende crisissen. Dat is een extra dobber die lokale besturen niet hadden zien aankomen. De spreker pleit voor een stevige financiering voor de lokale besturen die ook voorspelbaar en betrouwbaar is, zodat de lokale besturen weten waar ze op langere termijn aan toe zijn. Dat de overheid nu beknipt op de financiering is niet goed voor de stabiliteit en voor de investeringsagenda.

In 2022 besliste de Vlaamse Regering om vanaf 2023 tot en met 2025 jaarlijks een subsidiebedrag te geven aan lokale besturen als extra financiële ondersteuning wegens de inflatie en de energiecrisis. Die subsidie bedraagt 94 miljoen euro voor 2023, 124 miljoen euro voor 2024 en 149 miljoen euro voor 2025. Maar wat men met de ene hand geeft, neemt men met de ander dus weer af.

De minister zegt in te zetten op een Lokaal Bouwshifffonds waarmee de lokale besturen financieel zullen worden ondersteund voor de uitwerking van planschadederegelingen. Over welk bedrag gaat het en kan dat bedrag worden geduid? Hoe zal de besteding van de middelen worden geëvalueerd? Klopt het dat het om een bedrag van 31 miljoen euro gaat?

Momenteel zijn de lokale besturen verplicht om de erediensten financieel te ondersteunen, ook al beschikken die erediensten over financiële reserves. Vooruit diende daarom een voorstel van decreet tot wijziging van artikel 52/1, §2, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-2023, nr. 1668/1) in om die verplichting af te schaffen. Dat komt ten goede aan de lokale autonomie van lokale besturen en de lokale financiën die onder druk staan. Hoe staat de minister daartegenover? De spreker hoopt dat de minister niet zal verwijzen naar de evaluatiestudie die in maart 2024 zal worden opgeleverd omdat er dan geen tijd meer resteert om wetgevend werk te verrichten. Bij een eventuele afschaffing van die verplichting moet dat tijdig, voorafgaand aan het begin van de nieuwe zittingsperiode, worden gemeld aan de lokale besturen zodat zij weten wat de nieuwe spelregels zijn.

De centrumsteden klagen wel eens dat projectoproepen vaak gepaard gaan met een grote administratieve last ten opzichte van het budget dat ertegenover staat voor hen. Enkele zittingsperiodes geleden werd het Planlastendecreet goedgekeurd om die lasten af te schaffen. Het is van belang om meer ondersteuning te voorzien voor steden en gemeenten in het kader van het programma cyberveilige gemeenten, het project leefbare buurten enzovoort. Er wordt daarvoor een budget van tweehonderdduizend euro voorzien. Hoe wordt dat precies verdeeld onder de lokale besturen? Wat is het maximale bedrag aan ondersteuning per bestuur? Erkent de minister dat de administratieve lasten soms hoog zijn? Zo ja, wat zal de minister ondernemen om dat te verhelpen?

Audit Vlaanderen heeft de afgelopen jaren veel werk gehad aan de lokale besturen. Enkele recente schandalen in onder meer Staden, Moorslede, Meulebeke en Sint-Truiden die aan het licht kwamen door forensische audits vestigen de aandacht

op problemen van integriteit en belangenvermenging. Dat wijst op het belang van die forensische audits om zaken aan het licht te brengen. Dergelijke wantoestanden maken lokale besturen kwetsbaar en leiden tot een dalend vertrouwen in de politiek. Het overgrote deel van de mandatarissen draagt deontologie wel heel hoog in het vaandel. Toch wordt er bespaard op Audit Vlaanderen, ondanks de terechte toegenomen aandacht en alertheid voor eventuele misbruiken. Opnieuw wordt er 260.000 euro bespaard op het personeelsbestand van Audit Vlaanderen. Er wordt ook opnieuw bespaard op de werkingskredieten. Kan de minister de besparing toelichten en verantwoorden? Wat is daarvan de impact op de werking van Audit Vlaanderen? Het zou in die context toch veel logischer zijn om Audit Vlaanderen net te versterken en beter uit te rusten om (mogelijke) wantoestanden uit te spitten.

2.4. Tussenkost van Nadia Sminate

Nadia Sminate zegt dat er de minister op het vlak van erediensten nog een grote uitdaging te wachten staat. Daarbij verwijst de spreker naar de vernietiging van een passage uit het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. De spreker steunt die bepaling en zegt dat die opnieuw moet worden opgenomen in het decreet, wat mogelijk is op voorwaarde van een betere onderbouwing ervan. Het is nu aan de minister om te werken aan een reparatiedecreet. Wanneer zal de minister dat realiseren?

Aanvullend zegt de spreker dat er geen nieuwe erkenningen mogen komen zolang het reparatiedecreet er niet is. Voormalig minister Bart Somers liet daarvoor de deur op een kier. Hoe kijkt de minister daarnaar?

De minister wil de uitbouw van een kennisnetwerk onderzoeken waarbij de lokale besturen worden gefaciliteerd in hun regierol ten aanzien van de lokale geloofsgemeenschappen. Dat is volgens de spreker een taak voor de ISD want die heeft een informerende rol. Wat houdt dat kennisnetwerk concreet in en welke financiële ondersteuning zal daarvoor worden aangeboden? Is er geen sprake van dubbel werk?

Wat radicalisering betreft, wijst de spreker op de volgens haar opmerkelijke campagne over online hoffelijkheid. Wat is daar de meerwaarde van als er al binnen het domein Media initiatieven lopen? Hoeveel middelen voorziet de minister daarvoor? Hoe zal dat bijdragen tot het voorkomen van terreur?

De spreker is ervan overtuigd dat het begrip radicalisering niet mag worden verbreed in de richting van polarisatie en haatspraak. De strijd die vanuit het Vlaams Parlement wordt gevoerd, moet gericht zijn op gewelddadige radicalisering. Zo niet, zal men verzinken in een debat over de inperking van de vrije meningsuiting.

3. Antwoorden van de minister

Minister *Gwendolyn Rutten* zegt dat de evaluatie van het LEKP op twee manieren kan gebeuren. Er is de globale evaluatie van het instrument. Daarbij wordt gekeken naar de zinvolheid van de aanpak, met name het stimuleren van de lokale besturen om ze aan te zetten om energie- en klimaatmaatregelen te nemen. De steden en gemeenten zullen daarover worden bevroegd. De volgende minister zal de inschatting moeten maken of er nood is aan een LEKP 3.0. Daarnaast is er de evaluatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in een LEKP. Wie het pact ondertekent, moet met name aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo moet er een jaarlijkse bespreking in de gemeenteraad over plaatsvinden, een cofinanciering zijn enzovoort. Als dat niet het geval is, worden de middelen teruggevorderd. In 2024 zal er een grondige evaluatie plaatsvinden van de realisatiegraad en de effecten. De resultaten zullen worden gepubliceerd op het pactportaal.

Ook andere relevante informatie wordt gebundeld op het pactportaal. Voorts werd het portaal ook gebruiksvriendelijker gemaakt: de pactsen zelf zijn er te vinden, er staat informatie over de doelstellingen, er worden tips gebundeld en het eigen LEKP-rapport kan er worden gedownload. Bovendien begeleidt de nieuwe versie de gemeente beter bij de stappen van de rapporteringscyclus. Het is ook mogelijk om gemeenten met elkaar te vergelijken. Dat alles wordt op 8 december 2023 breed gecommuniceerd.

Er zijn opportuniteiten met betrekking tot het informeren van burgers over het groenblauwpeil. Daarom ambieert de minister de opzet van een communicatiepakket dat gemeenten kunnen verspreiden en waarin ze kunnen nagaan hoever men staat met de vergroening, de doorlaatbaarheid en de verharding.

Wat de wijkrenovatietool betreft, zegt de minister dat elke stad of gemeente die ter beschikking zal krijgen om beleidsstrategieën per wijk te onderbouwen met rekenwerk. Zo zal men bijvoorbeeld bij wegenwerken in de straat in staat zijn om de wijk te contacteren en te suggereren om eventuele gevelrenovatiewerken op dat moment te plannen of om groepsaankopen te doen. Ook de energiehuisen zullen daarvan kunnen gebruikmaken om advies te verlenen en de link met de industrie is cruciaal.

In de wijkrenovatietool zit een digitaal ecosysteem waardoor de brede bouwsector gemakkelijker zijn dienstverlening kan 'inkoppelen' om zo meer innovatie en collectieve renovatietrajecten op poten te zetten.

Er worden twaalf assistentiehubs voor energiegemeenschappen opgericht en die zullen vanaf januari 2024 operationeel zijn. De huidige administratieve lasten zetten met name een rem op energiedelen. Die assistentiehubs zullen de administratie op zich nemen. Naast de lokale besturen kunnen er ook andere actoren en zelfs burgers terecht met alle energetische, technische, economische, juridische of organisatorische problemen. De assistentiehubs zullen ook aangeven welke voorbeelden goed werken, zodat anderen die kunnen kopiëren. Elke assistentiehub zal een groep steden en gemeenten ondersteunen binnen een referentieregio. Voor steden of gemeenten die zich hebben geëngageerd voor het Vlaamse LEKP 2.1 is er een bijzondere rol weggelegd. Zij krijgen een 'golden ticket' en dus proactieve ondersteuning om hun doelstellingen te realiseren.

Vandaag zijn er 295 gemeenten die intekenden op LEKP 1.0 en 226 gemeenten die intekenden op LEKP 2.0. Er bestaat dus een groot draagvlak voor beide pactsen. De redenen waarom lokale besturen niet intekenen voor 2.0 zijn uiteenlopend. Sommige gemeenten willen eerst werk maken van de doelstellingen van LEKP 1.0 vooraleer een groter engagement aan te gaan. Daarnaast is de ontoereikende financiering van het LEKP een terugkerend argument. Jaarlijks krijgen de lokale besturen de kans om in te tekenen op LEKP 2.0.

De monitoring van de cofinanciering gebeurt aan de hand van de gemeentelijke jaarrekeningen. Onlangs werd de controle afgerond die voor iedere gemeente die deelneemt aan LEKP nagaat of de uitgaven hoog genoeg lagen om te voldoen aan cofinanciering. Op enkele waarschuwingen na was het overal in orde. Er was dus geen sprake van een sanctionering of terugvordering. Soms werden lokale besturen aangespoord om te rapporteren en de resultaten zichtbaar te maken.

De realisatiegraad van de werven wordt geëvalueerd op basis van de vooruitgang van elke onderliggende doelstelling. Die vooruitgang wordt gemeten aan de hand van authentieke databronnen en het pactportaal dat binnenkort online gaat. De cijfers tonen aan dat er al veel werd gerealiseerd. Toch zullen er nog meer en verhoogde inspanningen nodig zijn. De horizon voor de doelstellingen ligt op 2030.

Wat het armoedeplan betreft, kunnen lokale besturen met een sterk uitgebouwd lokaal armoedebestrijdingsbeleid een medewerker die deskundig is in het uittekenen van een lokaal armoedebestrijdingsbeleid ter beschikking stellen van een andere gemeente of stad om daar hun succesvolle aanpak te introduceren. De inschrijvingen voor de tweede oproep liepen af op 16 november 2023 en dat is inderdaad een succes. Er liepen zeven projectaanvragen binnen vanuit negen lokale besturen. Bij de vorige projectoproep waren er vier projectaanvragen vanuit vijf lokale besturen. Er nemen dus dertien lokale besturen deel. De VVSG speelt daarin een belangrijke rol. Er is altijd een gemeente die trekt en een waarmee de expertise wordt gedeeld. Aan de eerste projectoproep namen Mechelen-Leuven, Mechelen-Vilvoorde, Mechelen-Balen en Mechelen-Ronse deel. Bij de tweede projectoproep kwamen daar de volgende gemeenten bij: Roeselare-Kortrijk, Kortrijk-Roeselare, Kortrijk-Oud Turnhout, Oostende-Beerse, Beerse-Liedekerke, Deinze-Brugge en Mechelen-Deinze. Op 12 januari 2024 wordt daarvoor een terugkommoment georganiseerd.

De aard van de ingediende projecten voor de projectoproep Gemeente zonder gemeentehuis is heel uiteenlopend. De focus van de projecten ligt altijd op de centrale positie van de burger en de verbetering van de dienstverlening. De lokale besturen die niet rechtstreeks betrokken zijn, kunnen nog aansluiten op de kennisdelingsevents die worden georganiseerd om inzichten te delen. Het project Lokaal Digitaal, een initiatief van minister-president Jan Jambon, kijkt hoe goede digitale oplossingen die uit het traject Gemeente zonder gemeente kwamen over Vlaanderen kunnen worden uitgerold. Momenteel staan er geen nieuwe projectoproepen op de planning.

Over de regiovorming zegt de minister dat voormalig minister Bart Somers tijdens de huidige zittingsperiode meerdere gesprekken voerde met de federale ministers, maar dat leidde helaas niet tot een engagement van hen om de federale regionale afbakeningen af te stemmen. De huidige werking van het Labo Regiovorming loopt tot het einde van 2023 en de werking ervan werd drie keer geëvalueerd: via een zelfevaluatie door de VVSG, door ABB en ook door het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. De bevindingen zijn positief, maar op een aantal vlakken wordt er wel bijgestuurd. Zo zal meer focus worden gelegd op het ondersteunen van lokale besturen. Daarnaast zal er opnieuw een oproep gebeuren voor interbestuurlijke projecten rond bepaalde thema's, bijvoorbeeld omgevings- of mobiliteitsbeleid. De minister geeft verder mee dat de VVSG in oktober 2023 een nieuwe subsidieaanvraag heeft ingediend. De verlenging van het Labo Regiovorming zal begin december 2023 worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Concreet vraagt de VVSG daarvoor zeshonderdduizend euro voor de periode 2024-2025.

De minister zegt dat er drie afwijkingen op de principes van regioconform samenwerken werden aangevraagd, die de Vlaamse Regering telkens heeft toegestaan. Het gaat om de afvalintercommunale MIROM Roeselare, de afvalintercommunale IOK Afvalbeheer en de streekontwikkelingsintercommunale IOK. Ook werden er zes afwijkingen voor de eerstelijnszones toegestaan en vier afwijkingen voor woonmaatschappijen.

Wat de oproep over de vereenvoudiging van de bovenlokale samenwerking betreft, zegt de minister dat ABB die lanceerde in het voorjaar van 2023. De oproep is gericht naar lokale besturen die het bovenlokale landschap in hun regio of subregio willen vereenvoudigen. De regio's Brugge, Vlaamse Ardennen, Oost-Brabant en Rupelstreek-Zuidrand werden daarvoor geselecteerd en zullen tegen eind 2024 een plan opmaken dat hen in staat zal stellen een vereenvoudiging door te voeren in hun samenwerkingsverbanden. Het doel van de oproep is om te komen tot minder samenwerkingsverbanden, meer transparantie en efficiëntie. De trajecten worden bij de opmaak van hun vereenvoudigingsplan begeleid door IDEA Consult. Op basis

van de ervaringen van de vier trajecten zal IDEA Consult een draaiboek vereenvoudiging opmaken. Zo kunnen andere regio's en subregio's er ook mee aan de slag gaan.

Over het stimuleren van fusies van gemeenten zegt de minister dat ABB de fusieoperaties die zich in 2025 zullen voltrekken, zal evalueren, net zoals men dat ook deed voor de fusies die in 2019 hebben plaatsgevonden. Sommige fusietrajecten zullen in 2025 nog niet zijn afgerond. De volgende minister van Binnenlands Bestuur zal dan met de resultaten aan de slag kunnen gaan. De minister heeft een genuanceerde visie op het verband tussen het aantal inwoners en de bestuurskracht van een gemeente. Voor een aantal taken wordt het echter almaar moeilijker om die zelfstandig in te vullen. Sommige functieprofielen zoals bijvoorbeeld die van omgevingsambtenaar zijn moeilijk in te vullen. Los van het aantal inwoners moet elke gemeente die regels op dezelfde manier toepassen. Voor kleinere gemeenten is het moeilijker om de juiste profielen daarvoor aan te trekken. Veel lokale besturen zoeken dan oplossingen via samenwerking om een kwaliteitsvolle dienstverlening te kunnen aanbieden. Uit onderzoek van Audit Vlaanderen blijkt ook dat kleinere lokale besturen kwetsbaarder zijn dan andere besturen, bijvoorbeeld op het vlak van ICT-veiligheid. De minister vindt het goed dat er dan wordt gekeken naar samenwerkingen tussen gemeenten en eventuele fusies, al moet dat niet van bovenaf worden opgelegd.

Wat betreft de nieuwe minimale rechtspositieregeling die lokale besturen toelaat een modern personeelsbeleid te voeren, geeft de minister mee dat sinds de inwerkingtreding van het kaderbesluit Rechtspositieregeling in maart 2023, ABB diverse adviesvragen ontving. Dat zijn vooral vragen over hoe een beperkte wijziging kan worden aangebracht aan de lokale rechtspositieregeling of een hypothetische vraag over hoe een bestuur bijvoorbeeld een cafetariaplan kan implementeren. Daaruit leidt de minister af dat lokale besturen een afwachtende houding aannemen om grote hervormingen door te voeren aan het einde van de bestuursperiode, maar dat ze zich wel aan het voorbereiden zijn en afstemming zoeken binnen de eigen regio. In elk geval is ABB een partner voor de lokale besturen. ABB biedt een constante actieve ondersteuning aan de besturen en voorziet hen van de nodige informatie aan de hand van het digitaal platform Rechtspositieregeling. Dat is een dynamisch platform waar besturen niet alleen de regelgeving kunnen consulteren, maar ook kunnen teruggrijpen naar interpretaties en best practices. Daarnaast organiseert ABB halfjaarlijks een overleg met alle sociale secretariaten van de lokale besturen om nieuwe regelgeving en tendensen toe te lichten, te bespreken en standpunten te bepalen. Die kennis kunnen sociale secretariaten dan meenemen naar de lokale besturen.

Het klopt dat naast het kaderbesluit Rechtspositieregeling er bijkomende initiatieven wenselijk zijn om de invulling van de openstaande vacatures aan te pakken. In dat kader werkt de minister aan een piste om de besturen ondersteuning te bieden. Dat belet niet dat een lokaal bestuur vandaag al aan de slag kan gaan met de 'employer branding' en zich kan profileren als aantrekkelijke werkgever. Het nieuwe kaderbesluit laat immers veel ruimte aan de lokale besturen om invulling te geven aan het lokale personeelsbeleid. Bovenal breekt het kaderbesluit niet in op het waarborgen van de onafhankelijkheid van de personeelsleden voor het uitvoeren van hun takenpakket. Daarvoor verwijst de minister naar artikel 171, §2, van het decreet Lokaal Bestuur, dat een verplichte afsprakennota oplegt tussen het college van burgemeester en schepenen en de algemeen directeur over de bevoegdheidsverdeling en omgangsvormen tussen het bestuur en de administratie.

Over de lokale en provinciale verkiezingen van 2024 zegt de minister bezig te zijn met een omvattend actieplan met betrekking tot de participatie aan de lokale en provinciale verkiezingen. In dat plan werkt een van de drie pijlers aan het fysiek toegankelijk maken van alle stembureaus. In dat kader werd een samenwerking aangegaan met Inter om de lokale besturen zo goed mogelijk te ondersteunen bij

de keuze en inrichting van goed toegankelijke stemlokalen. De brochure 'Toegankelijkheid van stemlokalen' en de brochure 'Klantvriendelijk onthaal op de verkiezingsdag' die de voorzitters van de stembureaus begeleiden bij het onthaal van kiezers met een handicap en ouderen worden geactualiseerd. Er wordt ook een aantal online infosessies georganiseerd voor de gemeenten. De meest actuele normen rond toegankelijkheid worden gebruikt in het ministerieel besluit voor de inrichting van de stemlokalen. Dat alles wordt ook gemonitord. Samen met de Diensten voor Aangepast Vervoer en de Mobiliteitscentrales voor Aangepast Vervoer wordt momenteel onderzocht hoe er op de verkiezingsdag aangepast vervoer kan worden aangeboden aan de minder mobiele kiezer.

De minister heeft bijzonder veel respect voor de gemeenteraad en de rol van het gemeenteraadslid. Het vroegtijdig afhaken van gemeenteraadsliden is een probleem. Dat heeft verschillende redenen zoals een verhuizing, privéomstandigheden, een nieuwe professionele uitdaging enzovoort, maar dat betekent niet dat er geen veranderingen kunnen worden aangebracht. De commissie verzette al veel werk over het onderwerp. Er waren thematische debatsessies, waarvan twee over de impact en het statuut van de gemeenteraad en de raadsleden. Er werden ook een gedachtewisseling (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1289/1) en een hoorzitting (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1810/1) gehouden met experts over maatregelen voor het versterken van de gemeenteraad en de gemeenteraadsliden en in juni 2023 bracht de commissie een werkbezoek aan Nederland om daar een duidelijk beeld te krijgen van de werking van de lokale democratie. De bal ligt nu in het kamp van de commissie en de minister zegt bereid te zijn om mee te werken om op een gedragen manier de rol van het gemeenteraadslid op te waarderen. De minister verkiest daarbij kwaliteit boven kwantiteit en pleit voor een daling van het aantal gemeenteraadsliden zodat die kwaliteitsvollere ondersteuning kunnen krijgen. De minister zal tijdens de huidige zittingsperiode daaromtrent geen initiatieven nemen.

Wat de lokale financiën betreft, zegt de minister dat in 2021 het onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing over het Gemeentefonds 2.0 werd opgestart en nog lopende is. De formele afronding is voorzien in het eerste kwartaal van 2024. Het rapport zal dan in de commissie kunnen worden besproken in aanwezigheid van de onderzoekers. Over de afschaffing van de Eliacompensatie wijst de minister op de vele extra financieringsstromen die de Vlaamse Regering voorzag zoals de responsabiliseringsbijdrage, de dotatie voor open ruimte, de dotatie ten gevolge van de inflatie en de energiecrisis en de steunmaatregelen wegens de coronacrisis en de Oekraïne crisis. Dat waren vaak onvoorziene financiële stromen. Daartegenover staat de beslissing om de Eliadotatie vanaf 2027 af te bouwen.

Over de erkenning van de lokale geloofsgemeenschappen geeft de minister mee dat momenteel de adviezen worden ingewonnen voor de opmaak van het reparatiedecreet. Op basis daarvan zal de minister in de loop van de komende weken een reparatiedecreet voorleggen aan de Vlaamse Regering. De minister staat ook positief tegenover een mogelijke afschaffing van de verplichting voor lokale besturen om eredienstbesturen te financieren, maar dat moet juridisch wel goed worden onderzocht. Voormalig minister Bart Somers lanceerde daartoe een voorstel, dat juridisch zal worden onderzocht. Om die reden werd aan de onderzoekers van de Universiteit Antwerpen, die momenteel bezig zijn met de evaluatiestudie van het Eredienstendecreet, een bijkomende opdracht gegeven, specifiek met het oog op een mogelijke afschaffing van de verplichte tussenkomst voor gemeenten en/of de hervorming van de financieringsregels. Het is belangrijk om de resultaten van die studie af te wachten. Midden maart 2024 moet die zijn opgeleverd. De resultaten kunnen dan door de onderhandelaars die aan tafel zitten om de volgende Vlaamse Regering te vormen, worden gebruikt om het systeem ten gronde te hervormen.

Het professionaliseringstraject lokale geloofsgemeenschappen, dat wordt ingericht door de Thomas More hogeschool in de vorm van een postgraduaat, is in oktober

2023 gestart. Er zijn veertien deelnemers vanuit de lokale geloofsgemeenschappen over heel Vlaanderen, die tot verschillende erediensten behoren. De eerste feedback van de Thomas Morehogeschool en van de deelnemers is positief. Het professionaliseringstraject startte slechts twee maanden geleden. Een eerste evaluatie is pas voorzien in augustus 2024, na afloop van het eerste academiejaar, zoals bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2022.

Wat de uitbouw van kennisnetwerken bij lokale besturen betreft, wijst de minister op de grote verschillen in de kwaliteit van de adviesfunctie die lokale besturen vervullen in het kader van de erkennings- en screeningsprocedure. Daarom zou de uitbouw van een netwerk tussen lokale besturen een meerwaarde zijn. De administratie onderzoekt momenteel hoe een dergelijk kennisnetwerk kan worden uitgebouwd en welke budgetten daarvoor nodig zijn.

Op de vraag wat de meerwaarde is van de mediacampagne rond online hoffelijkheid binnen het kader van de bestrijding van radicalisering antwoordt de minister dat het niet de bedoeling is om te wijzen op wat al dan niet hoffelijk is. Er zal wel worden ingespeeld op online desinformatie. Dat is gelinkt aan algoritmen van sociale media en de filterbubbels. Daarbij wordt vooral ingezet op schadelijke polarisatie. Dat werkt de ontmenselijking in de hand, ondergraaft de sociale samenhang en kan de voedingsbodem voor gewelddadige radicalisering vormen. Tegelijkertijd koestert de minister het vrije woord en de vrije meningsuiting.

Tot slot licht de minister enkele zaken toe over Stedenbeleid. De cyberveiligheid van lokale besturen is een thema waar absoluut blijvend op moet worden ingezet. Bij een hacking zijn de gevolgen voor de lokale besturen, de burgers en de bedrijven dramatisch. De minister ontwerpt een beleidskader zodat lokale besturen weten waaraan ze minimaal moeten voldoen inzake cyberveiligheid. Onder meer de VVSG en Audit Vlaanderen gaven aan dat daar nood aan is. Daarnaast wordt bijkomend ingezet op het Cyber Response Team. Zo kunnen de lokale besturen worden begeleid in het opmaken van businesscontinuïteitsplannen. Uit de ICT-veiligheidsaudits van Audit Vlaanderen blijkt dat er nood is om daarop in te zetten.

In het kader van het Belgische EU-voorzitterschap organiseert ABB drie evenementen. Het gaat om twee evenementen over samenleven en een over de LEKP's. Voor dat laatste event wil men 550 burgemeesters samenbrengen. De minister zegt ook ruimte te laten voor input vanuit de gemeenten.

De minister zegt altijd een bondgenoot te zijn in de strijd voor planlastvermindering. Maar ook dat heeft een keerzijde. Als er middelen worden gegeven aan lokale besturen met een minimale planlast, moet men zich erbij neerleggen dat er niet over alles kan worden gerapporteerd. Men geeft dan meer vertrouwen aan de lokale besturen. Als er wordt gekozen voor meer controle, brengt dat meer planlast met zich mee. De minister pleit voor de eerste optie.

4. Replieken van de commissieleden

Kurt De Loor bevestigt dat er een groot draagvlak is voor de LEKP's, al blijft de ontoereikende financiering een aandachtspunt. Ook moet er monitoring van de cofinanciering gebeuren. Het is met name een noodzakelijke voorwaarde om de doelstellingen maximaal te kunnen behalen. Hoewel de horizon op 2030 ligt, vindt de spreker de realisatiegraad niet hoog genoeg en zegt dat daar nog werk aan de winkel is.

Bij projectoproepen zoals Gemeente zonder gemeentehuis zijn het vaak de lokale besturen die al goed werk leveren die zich extra inspannen om zich te verbeteren en de zwakkeren die verder achterop hinken, waardoor de dualiteit nog vergroot. Hoe zal de minister de resterende 36 procent van de gemeenten die niet meedoet toch mobiliseren? Alleen een deelname aan kennisdelingsevenementen zal onvoldoende

zijn om ze over de streep te trekken. De spreker zegt dat elke burger recht heeft op een vlotte, toegankelijk en efficiënte dienstverlening.

Zowel tijdens de vorige als de huidige zittingsperiode zijn er weinig gemeentelijke fusies doorgevoerd. Schaalvergroting is voor de spreker de enige oplossing en de vrijwillige fusie is daarvoor ontoereikend. Veel problemen komen op dat punt samen. Het gaat onder meer over het moeilijk vinden van gekwalificeerd personeel voor de administratie en van geschikt politiek personeel. Daarnaast is er de bestuurlijke verrommeling door de vele intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de rol van de provincies. De vorige en de huidige Vlaamse Regering ontnamen die laatste een aantal bevoegdheden. Dat wordt beter gezamenlijk bekeken in het kader van de schaalvergroting en de bestuurskracht van gemeenten.

De spreker vraagt naar de middelen die worden uitgetrokken voor het actieplan over de participatie aan de lokale en provinciale verkiezingen. Blijft het oorspronkelijk voorziene bedrag van een miljoen euro behouden?

Voor de volgende zittingsperiode moet worden gekeken naar een nieuwe financiering van de lokale besturen want de uitdagingen zijn er heel groot. Er waren inderdaad een aantal onverwachte crisissen die zorgden voor extra kosten voor de lokale besturen. Maar tegen de gemaakte afspraken in als besparingsmaatregel de afschaffing van de Eliadotatie doorvoeren, valt zwaar.

De spreker is blij dat de minister positief staat tegenover de afschaffing van de verplichting voor lokale besturen om de erediensten te financieren. Waarop wordt er dan nog gewacht? Vooruit diende een voorstel van decreet in tot wijziging van artikel 52/1, §2, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten om dat juridisch te regelen. Dat voorstel van decreet geeft tegelijk ruimte aan de lokale besturen zodat de lokale autonomie ten volle kan spelen. De spreker denkt dat de minister de stap niet durft te zetten en tijd koopt. Door te wachten op de resultaten van de studie van de Universiteit Antwerpen gaat veel kostbare tijd verloren en zijn de lokale besturen te laat op de hoogte van de spelregels voor de nieuwe zittingsperiode.

Staf Aerts zegt dat LEKP's cruciaal zijn. Zowel op het Vlaamse als op het lokale niveau kan er nog een tandje worden bijgestoken. Maar het LEKP zorgde minstens voor een sterk engagement vanuit de lokale besturen. Het is een gespreksonderwerp geworden in de colleges van burgemeester en schepenen en in de managementteams. In de evaluatie moet worden gekeken naar hoe de lokale besturen blijvend kunnen worden ondersteund.

De uitdaging rond de wijkrenovatietool is nog groter. Hoewel het broodnodig is, is het moeilijk om wijkrenovaties uit te rollen. Er zit een spanning op de verhouding tussen de administratie Binnenlands Bestuur en het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Tussen beide moet er meer synergie worden gecreëerd. De wijkrenovatietool is een eerste stap in de goede richting, maar die moet worden gevoed met bovenlokale informatie, bijvoorbeeld uit Fluvius en de Vlaamse administratie. Vanuit de energiehuisen krijgt de spreker vaak het signaal dat de software die ze gebruiken om mensen te begeleiden bij de wijkrenovaties verouderd is.

Paul Van Miert is teleurgesteld over het resultaat van de bespreking met het federale niveau over de regiovorming. De lokale besturen en de provincies staken veel tijd en energie in die oefening. Maar wanneer het gaat over het verder inkantelen van federale bevoegdheden valt alles stil. Met de federale verkiezingen in het vooruitzicht heeft de spreker schrik dat de oefening op de lange baan wordt geschoven. Er zouden toch minstens overlegorganen kunnen worden geïnstalleerd die in voorbereiding van de vorming van een nieuwe Vlaamse en Federale Regering een draaiboek opstellen zodat de nieuwe regeringen meteen aan de slag kunnen.

Brecht Warnez zegt dat Paul Van Miert een denkfout maakt. Het is niet de federale overheid die de indeling van politie- en hulpverleningszones oplegt. Lokale besturen kunnen zich nu al enten op een regio. Minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden zegt dat ze de lokale besturen daarin zal volgen. De lokale besturen hebben de vrijheid om zich te organiseren op het vlak van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Dat geldt ook voor de keuzes op het vlak van veiligheid. De oefening moet van onderuit komen.

De spreker is tevreden met de nuancering die wordt aangebracht over de gemeentelijke fusies. In een aantal gevallen zijn kleine lokale besturen inderdaad kwetsbaarder, wat via samenwerking kan worden opgelost. Maar een kleinere schaal biedt dan weer meer flexibiliteit. Het is een illusie om te denken dat een groter bestuur meer taken aankan. De spreker verwijst naar de kwetsbaarheid van de stad Antwerpen op het vlak van cyberveiligheid. Voor sommige taken hebben de lokale besturen de provincies of het Vlaamse niveau nodig.

Voor de federale verkiezingen in 2024 voorziet minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden in een subsidie voor verenigingen die gespecialiseerd zijn in het vervoeren van minder mobiele mensen. Het is de bedoeling om mensen met een handicap gratis naar de stembus te brengen. Kan dat idee worden overgenomen voor de lokale verkiezingen in 2024?

In het kader van de financiering van de lokale besturen is het arrest van het Grondwettelijk Hof dat stelt dat de lokale besturen oneerlijk worden gefinancierd, van belang. Men loopt het risico op de vernietiging van de huidige financieringsregels.

De spreker vindt het niet logisch om eerst een studie te bestellen over de afschaffing van de verplichting voor lokale besturen om eredienstbesturen te financieren en vervolgens de resultaten daarvan niet af te wachten. Zo zouden de middelen worden verspild.

Bart Tommelein deelt de mening van Brecht Warnez. Hij haalt een voorbeeld aan waarbij alle gemeenten vragen om samen een eerstelijnszone te vormen en waar een uitzondering werd toegestaan op vraag van gemeenten uit een andere regio om dat niet te doen. De spreker betreurt dat omdat de oefening inderdaad van onderuit moet komen. Van bovenaf werd opgelegd dat een regio geen eerstelijnszone mag zijn en dat vindt de spreker geen goede zaak.

Nadia Sminate verwijst naar de veertien deelnemers aan het professionaliseringstraject. De totale kostprijs van dat project bedraagt vierhonderdduizend euro. Dat komt op een gemiddelde van dertigduizend euro per deelnemer. De spreker vraagt zich openlijk af of die kosten wel in verhouding staan tot de meerwaarde van het project.

Wat het reparatiedecreet betreft, zegt de minister dat ze juridisch advies heeft opgevraagd. Kan de minister een tijdslijn geven van het verdere verloop van dat reparatiedecreet? Zal de minister erediensten erkennen zolang het reparatiedecreet er niet is?

De minister zal ongeveer tweehonderdduizend euro geven aan Hotel Hungaria voor de invulling van de mediacampagne over online desinformatie. Er bestaan al tal van initiatieven over datzelfde thema zoals onder meer Mediawijs, de projectoproep Desinformatie enzovoort. Dat zijn vooral projecten die vallen onder de bevoegdheid van minister Benjamin Dalle. De spreker meent dat al die initiatieven hetzelfde beogen en betwijfelt daarom het nut van die extra middelen die zullen gaan naar Hotel Hungaria.

5. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Gwendolyn Rutten* antwoordt dat er al een hele weg werd afgelegd. Vlaanderen investeert honderdvijftig miljoen euro in het LEKP, wat ervoor zorgt dat de lokale besturen daar concreet mee bezig zijn. Uiteraard is de controle daarop van belang en dat wordt ook gedaan. Bij de lancering van het eerste LEKP moesten sommige lokale besturen worden aangemoedigd om te rechtvaardigen waaraan de middelen werden uitgegeven. Uiteindelijk werd de eerste ronde succesvol afgerond. De ambities in het LEKP 2.0 zijn behoorlijk groot, maar men heeft nog tijd tot 2030. De minister neemt de bezorgdheid over het verouderde softwaresysteem mee.

De minister begrijpt de bezorgdheid van Kurt De Loor over het project Gemeente zonder gemeentehuis, maar verwijst naar de lokale autonomie. Het is aan de lokale besturen om zelf de stap te zetten en deel te nemen. Tijdens de opzet nemen al vaak samenwerkende gemeenten deel. De minister hoopt dat via de uitrol van het project Lokaal Digitaal meer gemeenten zullen intekenen op zaken die breder worden uitgerold.

Wat de regiovorming betreft, zegt de minister dat er vooral moet worden gestreefd naar duidelijkheid en eenvoud. Het Vlaamse en het federale niveau mogen elkaar daarin niet tegenwerken. De minister bevestigt wat Brecht Warnez zegt, namelijk dat het federale niveau bereid is om daarvoor samen te werken en dat er wordt meegegaan in de oefening die van onderuit komt. Alleen is het federale niveau bevoegd voor heel België en niet alleen voor Vlaanderen. De minister zal daar blijvend op aandringen. Op termijn moeten, indien gewenst, de referentieregio's ook voor alles gelden, onder meer voor de eerstelijnszones. Soms zijn de regio's te groot om het op dat niveau te organiseren. De minister verwijst in dat verband naar het matroesjkamodel.

De minister zegt dat het niet per definitie zo is dat een groter bestuursniveau het beter doet. Anders zou Vlaanderen perfect functioneren en België zelfs nog beter. In een volgende zittingsperiode moeten steden verder worden aangemoedigd om samen te werken en te fusioneren. De minister is geen voorstander van verplichte fusies. Een ander pijnpunt is de verkokering van de Vlaamse administratie. Dat ligt niet aan de schaal, maar aan de manier waarop de administratie is georganiseerd.

De minister bekijkt met de partners hoe het vervoer van minder mobiele kiezers zal worden georganiseerd. Het is nog niet duidelijk of dat op dezelfde manier zal gebeuren als op het federale niveau, al is het uiteraard de bedoeling om de drempels weg te werken. Voor het actieplan werd een miljoen euro voorzien verspreid over twee jaar. De kostprijs voor het gratis vervoer wordt geraamd tussen 50.000 en 75.000 euro.

De minister kent het arrest van het Grondwettelijk Hof over de financiering van de lokale besturen. Daarom werd ook het onderzoek bij het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing gevraagd. Het klopt echter niet dat de Vlaamse Regering de lokale besturen voor voldongen feiten stelde over de afschaffing van de Eliadotatie. Door die dotatie in 2026 te halveren vooraleer die in 2027 af te schaffen, geeft de Vlaamse Regering de lokale besturen voldoende ruimte om daarop te anticiperen.

Alle dossiers inzake de erkenning van erediensten werden opnieuw doorgestuurd naar de federale minister van Justitie. Het is met name van belang dat de federale veiligheidsadviezen up-to-date zijn. Momenteel geldt er nog altijd het dreigingsniveau drie. De minister herhaalt dat het de bedoeling is om voor het einde van 2023 het reparatiedecreet voor te leggen aan de Vlaamse Regering. In principe zullen er in tussentijd geen erediensten worden erkend omdat er geen veiligheidsadviezen zijn.

Op de vraag over de opleiding aan de Thomas Morehogeschool antwoordt de minister dat het gaat om inrichtingskosten. Die kostprijs staat los van het aantal deelnemers. Daarnaast wordt de vierhonderdduizend euro verspreid over twee jaar. De minister herhaalt dat de evaluatie op het einde van het academiejaar 2023-2024 zal gebeuren.

Het project van Hotel Hungaria richt zich specifiek op jongeren. Dat ligt nog voor bij de Inspectie van Financiën. Die moet zich daar eerst over uitspreken. Er wordt op toegezien dat de projecten die al lopen niet in het vaarwater van het thema radicalisering komen.

II. Samenleven en Gelijke Kansen

1. Toelichting door minister Gwendolyn Rutten

1.1. Gedeelde samenleving

In 2024 werkt de minister aan de volwaardige participatie van iedereen in de samenleving, zonder uitsluiting en met respect voor elkaars grondrechten, licht minister *Gwendolyn Rutten* toe.

Het VMRI werd in 2023 opgericht om in te zetten op de promotie van mensenrechten en een sterkere handhaving van het recht op gelijke behandeling. In 2024 gaat het VMRI zijn eerste volledige operationele werkjaar tegemoet. De minister zal inzetten op een nauwe samenwerking en zal het VMRI blijven ondersteunen om de toegang voor de burger tot het mensenrechteninstituut laagdrempelig te houden. Via een partnerschap met de VVSG wordt ingezet op de afstemming en samenwerking tussen het VMRI en de lokale besturen.

De minister blijft ijveren voor een samenwerkingsakkoord tussen het VMRI en de andere mensenrechteninstellingen in België. Er zullen stappen worden gezet in de uitbreiding van de rol van het VMRI als toezichthouder voor de naleving van het facultatief protocol bij het VN-verdrag tegen foltering in plaatsen van vrijheidsberoving en er wordt ingezet op een betere handhaving van het recht op gelijke behandeling via de versterking van het Gelijkekansendecreet. Het voorontwerp van decreet zal nog voor het einde van 2023 worden ingediend bij het Vlaams Parlement. Ook binnen het Plan Samenleven wordt ingezet op het samenleven in diversiteit en het tegengaan van discriminatie en racisme.

Voorts wordt werk gemaakt van een samenleving die voor iedereen toegankelijk is. Samen met minister van Omgeving Zuhair Demir wordt de toegankelijkheidsverordening herzien. Daarbij zal er worden gewerkt met deskundigen. Een toegankelijkheidsnota zal moeten worden toegevoegd aan de omgevingsvergunningaanvraag van een publiek toegankelijk gebouw. Daarbij moet de overheid zelf het goede voorbeeld geven door de eigen gebouwen toegankelijk te maken. Er wordt verder ingezet op het integreren van de principes van Universal Design in alle ontwerpopleidingen in Vlaanderen. Ook de lokale besturen worden verder ondersteund in hun toegankelijkheidsbeleid, onder meer met een toolbox vol tips, tricks en goede praktijken. Bij de verkiezingen in 2024 gaat er ook aandacht naar de toegankelijkheid van de stemlokalen. Naast de fysieke toegankelijkheid maakt de minister in 2024 ook verder werk van de digitale toegankelijkheid en de digitale inclusie via het project Iedereen Digitaal.

Daarnaast worden er initiatieven genomen om de sociale samenhang te versterken. Het project Samenleven in diversiteit van de VVSG wordt meer zichtbaar gemaakt en goede praktijken worden verder gedeeld. Lokale besturen krijgen

ondersteuning om schadelijke polarisatie, haatspraak en desinformatie tegen te gaan via de projecten van het Hannah Arendt Instituut en de Kazerne Dossin.

De minister wil nog meer inzetten op het tegengaan van de groeiende polarisatie inzake de escalatie van het Israëliësch-Palestijns conflict. Er is immers nu al een groeiende polarisatie en zelfs radicalisering in landen zoals de VS, Duitsland en Frankrijk. Er wordt gekeken naar instrumenten voor lokale besturen, begeleiders, leraars en anderen zodat zij objectieve informatie kunnen verspreiden en de dialoog kunnen bevorderen.

Verder faciliteert de minister de dialoog tussen de erkende levensbeschouwingen en de Vlaamse overheid via de VILD en wordt een website ontwikkeld voor personen die veranderingen doormaken in hun geloof of levensbeschouwing of die er afstand van willen nemen.

1.2. Inburgering

Nieuwkomers in de samenleving moeten alle kansen krijgen, tegelijk worden ook inspanningen gevraagd. Er zijn al heel wat vernieuwingen ingevoerd zoals de verplichte inschrijving bij VDAB, het verplicht behalen van taalniveau B1 voor sommigen, de invoering van een participatie- en netwerktraject, het betalend maken van inburgering en de versnelde digitalisering. Die vernieuwingen worden in 2024 verder uitgerold en gemonitord.

De werkzaamheidscijfers van personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen blijven laag en daar moet een versnelling hoger worden geschakeld. Samen met de minister van Werk en de minister van Onderwijs wordt het turboplan Inburgering uitgerold. Er worden leertrajecten voor kortgeschoolden ingevoerd, het taalniveau wordt verder opgetrokken, nieuwkomers worden nog meer en beter ondersteund in functie van de erkenning van diploma's en EVC en er worden upgradetrajecten aangeboden na het inburgeringstraject.

De verplichte inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zal door de minister nauwgezet worden opgevolgd en er wordt ingezet op campagnes. Daarnaast wordt er ook geëxperimenteerd met inburgering in het land van herkomst. AgII zet daartoe pilootprojecten op.

De vierde pijler van het inburgeringstraject, zijnde het participatie- en netwerktraject, is van start gegaan op 1 januari 2023. Daarrond wordt een grootschalig meerjarig project uitgebouwd dat de implementatie en kwaliteit van die pijler moet faciliteren. Een eerste onderdeel van dat project bestaat uit de uitbouw van regionale netwerken om lokale besturen te ondersteunen bij het ontsluiten van het aanbod en bij de capaciteitsopbouw. Via een tweede onderdeel wordt effectief ingezet op een aanbod waarvan de inburgeraar kan gebruikmaken. Daarvoor werd in het najaar van 2023 een projectoproep gelanceerd. De regionale organisatienetwerken kunnen daarop intekenen om middelen te krijgen voor de uitvoering van hun actieplannen om het aanbod verder te ontsluiten.

1.3. Gelijke Kansen

Binnen het domein Gelijke Kansen wordt ingezet op een gelijke participatie van vrouwen en mannen aan alle domeinen van de samenleving. Daarvoor ondersteunt de minister verscheidene initiatieven en organisaties die inzetten op het sensibiliseren rond en doorbreken van genderstereotypen. De website Genderklik komt er en in het onderwijs worden educatieve pakketten voorzien.

Ook bij mannen wordt ingezet op het doorbreken van genderstereotypen. Er komt onder meer een verkennend onderzoek bij de Vlaamse bevolking naar de kennis

en de attitude over jongensproblemen en de ervaringen en ideeën van jongens zelf. In 2024 komt er een nieuw rapport over de evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de Vlaamse bestuursorganen. Er wordt tevens aan de slag gegaan met een onderzoek naar de doorstroom van vrouwen naar midden- en topkaders.

De minister wil ook een initiatief nemen om een evidencebased beleid uit te werken over de perimenopauze. Naast het grote taboe dat daarover heerst, worden vrouwen tijdens de perimenopauze geconfronteerd met klachten die niet altijd erkenning krijgen. Dat heeft in de eerste plaats impact op de vrouw zelf en haar omgeving. De minister wil bekijken hoe over de beleidsdomeinen heen een beleid kan worden gevoerd waarbij gelijke kansen het fundament vormen.

Gendergerelateerd geweld en grensoverschrijdend gedrag blijven pijnlijke problemen die vragen om doelgerichte strategieën. Er wordt gewerkt aan het nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, er is het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld en er is Europees onderzoek. Het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag wordt verder uitgebouwd, samen met minister van Justitie Zuhal Demir. Lokale besturen worden ondersteund bij seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven. Er wordt ook ingezet op een project rond de vroegdetectie en eerstelijns hulp bij eengerelateerd geweld. Er wordt een onderzoek gelanceerd met een focus op de verbetering van de ondersteuning van slachtoffers van seksueel geweld met een handicap.

Hoewel Vlaanderen voorloper is op het vlak van rechten van holebi's, transgender en intersekse personen, moet er blijvend worden ingezet op het welbevinden van die doelgroep. Want dat welbevinden is veel minder goed dan bij niet-lgbtqi+-personen, en geweld blijft een groot probleem. Daarom blijft men investeren in algemene toegankelijke basisinformatie over gender en seksuele diversiteit. Ook personen met een handicap verdienen aandacht. Inclusie, en dus volwaardige maatschappelijke participatie van personen met een handicap, is het streefdoel. Er wordt daarvoor blijvend samengewerkt met NOOZO en het Steunpunt voor Inclusie. In de aanloop naar de verkiezingen van 2024 wordt er ook extra aandacht gegeven aan personen met een handicap om hen te motiveren en te betrekken bij het democratische proces. Via het Plan Samenleven worden ook verschillende acties opgezet om personen met een handicap te begeleiden naar de arbeidsmarkt of naar het ondernemerschap, in contact te brengen met sport of met het bedrijfsleven, met cultuur en jeugdwerk.

1.4. Lokale besturen en samenleven

Het Plan Samenleven bestaat een jaar en is een groot succes, aldus de minister. Daarom wordt dat in 2024 voortgezet. Samenleven in diversiteit gaat breed. Dat gaat over mensen met een migratieachtergrond, maar ook over mensen met een beperking, de lgbtqi+-gemeenschap, sociaaleconomisch zwakkere groepen enzovoort. In plaats van een overrompeling van kleine projecten wordt er op zeven doelstellingen gefocust die samen 24 robuuste acties voorstellen. Lokale besturen kunnen uit een menu kiezen op welke acties ze inzetten. Zo wordt de autonomie van het lokale bestuur gerespecteerd. Men kan zelf kiezen hoe de acties worden vormgegeven. Het doel is om de planlast zo klein mogelijk te houden. In het nieuwe projectjaar zijn er 147 lokale besturen die op het Plan Samenleven inzetten. In het eerste projectjaar werd daar veertien miljoen euro aan besteed en in het tweede jaar liep dat op tot zeventien miljoen euro.

1.5. Budgettaire overzicht Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering

De minister verwijst naar slide 21 van de presentatie waarop de belangrijkste evoluties in cijfers worden weergegeven. Voor Gelijke Kansen zijn er geen grote aanpassingen. Er wordt vijf miljoen euro extra voorzien voor het Plan Samenleven en 12,5 miljoen euro voor de turbo op inburgering, wat zal worden opgetrokken naar 25 miljoen euro in 2025.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkomen van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy wijst erop dat de lijnen al zijn uitgezet door de voorganger van minister Gwendolyn Rutten. Wat het inburgeringsbeleid betreft, somt de spreker enkele cijfers op. In Vlaanderen is 41 procent van de mensen met een niet-EU-nationaliteit inactief. Voor de hele EU ligt dat cijfer op 29 procent. Dat bewijst het falen van het inburgeringsbeleid, aldus de spreker. Twee jaar na de start van het inburgeringstraject heeft amper 36 procent van de laaggeschoolde mannen en 17 procent van de laaggeschoolde vrouwen een job. Na vijf jaar is dat respectievelijk 53 en 27 procent. De minister verdedigt zich met het turboplan, maar de spreker vraagt zich luidop af wanneer er eindelijk resultaten zullen volgen van het almaar oplopende budget voor integratie en inburgering. Zolang er geen immigratiebeleid wordt gevoerd waarbij aan de poort een strenge selectie wordt gemaakt van mensen met potentieel, blijft het dweilen met de kraan open. Hoe snel zal het turboplan worden geïmplementeerd?

Voormalig minister Bart Somers was er voorstander van om het taalniveau voor alle inburgeraars te verhogen. Minister Gwendolyn Rutten pleitte er vroeger voor om in het basisonderwijs lessen in een andere taal te geven, iets wat de spreker vreemd vindt. Welk taalniveau moet een inburgeraar bereiken en binnen welke tijdsperiode moet dat gebeuren?

Hoe kijkt de minister naar de praktijktesten zoals die zijn opgenomen in het Plan Samenleven? Hoeveel middelen worden daarvoor gereserveerd?

Het streven naar een inclusieve samenleving en het creëren van gelijke kansen voor alle burgers staan voorop zodat iedereen volwaardig en evenredig kan participeren aan de samenleving. Dat staat in het Vlaamse regeerakkoord. Daarbij denkt de spreker spontaan aan de neutraliteit van de overheid en de plaats van de hoofddoek daarin. Voormalig minister Bart Somers maakte daar geen werk van. Er is met name nog geen neutraliteitsplicht ingevoerd voor de Vlaamse ambtenaren. Hoe kijkt de minister daarnaar? En wat is de visie van de minister op de islamitische hoofddoek?

Kan de minister toelichten wat de meerwaarde van het VMRI is tot vandaag?

Er zal een rapport worden opgemaakt over de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de Vlaamse bestuursorganen. Is de minister ervan overtuigd dat er op basis van de resultaten moet worden gewerkt met streefcijfers of quota?

De spreker vindt dat het betalend maken van een inburgeringstraject te traag gaat en het bedrag te laag is. Er gaan veel middelen naar het inburgeringsbeleid, elk jaar stijgt dat zelfs nog. In 2016 bedroeg het budget 25 miljoen euro, in 2021 steeg dat naar 55 miljoen euro. Dat is onbegrijpelijk in financieel krappe tijden. Waarom wordt dan slechts een kleine bijdrage van 360 euro gevraagd aan de inburgeraars voor een traject dat 4500 euro kost? De spreker pleit ervoor om het bedrag op te trekken zodat het kostendekkend is. Mensen die ervoor kiezen om naar een ander land te migreren, moeten zelf voor die kosten instaan, aldus de spreker.

Wat de erkenningen van lokale geloofsgemeenschappen betreft, vraagt de spreker of er per definitie geen erkenning kan zijn van moskeeën die behoren tot het netwerk van Diyanet. Recent was er het voorval met een Antwerpse moskee die zich zoegezegd zou schikken naar de erkenningscriteria, maar uiteindelijk besliste niet erkend te willen worden. Door de mogelijkheid van de erkenning van Diyanet-moskeeën ontstaan er spanningen binnen die moskeeën tussen zij die de erkenning en de bijbehorende middelen wensen en zij die dat niet wensen.

De spreker vindt het Hannah Arendt Instituut een links-liberale instelling betoelaagd met belastinggeld. In de lezingenreeksen van het instituut is er geen sprake van diversiteit onder de uitgenodigde sprekers en dus ontbreekt er de ideologische diversiteit. Naast alle linkse en links-liberale sprekers werd alleen Bart De Wever daar opgevoerd als excuustruus. Daarom ijvert de spreker voor meer diversiteit in die organisatie. Daarnaast mag het Hannah Arendt Instituut niet aan politiek doen. Maar door publicaties op zijn website te plaatsen over het conflict in het Midden-Oosten doet het instituut aan politiek-ideologische stellingname. Het gaat niet om neutrale objectieve teksten. De spreker citeert: "We moeten druk blijven zetten op onze leiders om het gruwelijke geweld tussen Israël en Hamas te stoppen." Ook dat is een stellingname die ervan uitgaat dat "onze leiders", wie dat ook mogen wezen, het geweld zouden kunnen stoppen en dat dat wenselijk is. Ook de vraag voor een onmiddellijk staakt-het-vuren is een politieke stellingname. Veel experts stellen met name dat dat zal leiden tot meer doden in de toekomst. Verder wordt op de website verwezen naar enkele video's en boeken. Die boeken bevatten een heel eenzijdige visie op het conflict. De spreker kan heel wat andere boeken aanraden, maar die worden niet vermeld op de website. Zolang die diversiteit ontbreekt, mag er geen euro meer gaan naar het Hannah Arendt Instituut.

2.2. Tussenkost van Brecht Warnez

Op 7 november 2023 werd een hoorzitting gehouden over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over het invoeren van een singlereflex en het creëren van een beleidsneutraal kader voor kinderloze alleenstaanden (*Parl.St. VI.Parl. 2022-2023, nr. 1572*), zegt *Brecht Warnez*. De minister geeft aan een instrument te zullen ontwikkelen dat lokale besturen wil ondersteunen om in te spelen op de noden van de alleenstaanden. Kan de minister duiding geven over de stand van zaken? Wat zal dat instrument inhouden?

De denktank Mannen in de kinderopvang zou de tendens moeten keren van een vervrouwelijkte zorgsector en vervrouwelijkt kleuteronderwijs. Wat levert dat aan resultaten op? Welke sensibiliseringsacties worden vanuit die denktank opgezet om meer mannen naar de zorgsector toe te leiden? Kan men zeggen dat de acties succes genereren?

In 2024 moet er tweemaal naar de stembus worden gegaan. Men moet er alles aan doen om iedereen te laten participeren, in het bijzonder personen met een handicap. Welke bijkomende initiatieven zal de minister nemen om de toegankelijkheid van de stembureaus te garanderen? Hoe zal het belang daarvan nog extra onder de aandacht van de lokale besturen worden gebracht?

2.3. Tussenkost van Bart Tommelein

Wat Gelijke Kansen betreft, legt de BBT 2024 een aantal verdienstelijke klemtonen, aldus *Bart Tommelein*. 2024 wordt ook het jaar van de oplevering van een aantal vooropgestelde initiatieven.

Er is het moeilijke en gevoelige dossier over de structurele financiering van de gelijkekansenorganisaties. Dat kader zal meer rechtszekerheid bieden voor de betrokken organisaties, wat zich zal vertalen in een betere onderbouwing van hun

langetermijnbeleid. De absolute hamvraag is wie hoeveel zal krijgen. Wellicht zullen er enkele spreekwoordelijke winnaars en verliezers zijn. Hoe verlopen de gesprekken daarover met de verschillende partners? Wat zijn de belangrijkste knelpunten?

Wat de lgbtqi+-organisaties betreft, is er enerzijds de overkoepelende organisatie Çavaria en zijn er anderzijds de provinciaal georganiseerde regenbooghuizen. De spreker verneemt dat de regenbooghuizen zich zorgen maken over het criterium dat een organisatie een nationale werking moet hebben om in aanmerking te komen voor financiering. Voor een regenbooghuis kan dat per definitie niet. Wordt dat probleem ondervangen via de Vlaamse werking van het overkoepelende Çavaria?

Wat de verschillende vrouwenorganisaties betreft, stelt de spreker dat vrouwen een belangrijke doelgroep blijven omdat ze nog met te veel ongelijkheden en alerhande nadelen worden geconfronteerd. Anderzijds is er een maatschappelijke vervaging van het binair man-vrouwdenken. Wordt die problematiek meegenomen in de financieringsafspraken van de gelijkekansenorganisaties? Wordt er met andere woorden ook aandacht gevraagd voor genderidentiteit en -expressie, zodat die aangelegenheid breder gaat dan de pure biologische man-vrouwbenadering?

Een ander dossier is dat van de alleenstaanden, de traditioneel vergeten groep, behalve door de fiscus. Voormalig minister Bart Somers had drie initiatieven in het vooruitzicht gesteld: de opname van de burgerlijke status als non-discriminatiegrond in het bijgestuurde Antidiscriminatie-decreet, de oplijsting van de verschillende schaalnadelen waarmee alleenstaanden worden geconfronteerd en een lokaal charter voor een singlevriendelijke gemeente. Houdt de minister daaraan vast of plant ze ook enkele meer wezenlijke en minder symbolische initiatieven?

Het is een goede zaak dat de BBT ook melding maakt van het onderzoekstraject om met een aantal lokale besturen een instrument te ontwikkelen. Dat zal lokale besturen ondersteunen om te kunnen inspelen op de noden en verzuchtingen van de alleenstaanden in Vlaanderen. Een noodzakelijk initiatief, maar niet meer dan een eerste stap, vindt de spreker. Alle pijnpunten moeten gekend zijn om ze te kunnen oplossen, maar dat betekent ook dat wanneer die ze opgelijst zijn, er werk aan de winkel zal zijn om de situatie bij te sturen. Lijstjes alleen veranderen niets aan de schaalnadelen en facturen die singles voorgeschoteld krijgen. Wat wordt het statuut van het instrument dat men via het onderzoeksproject wil ontwikkelen voor de lokale besturen? Is dat een vrijblijvende oefening, met als risico dat het niet wordt gebruikt en er voor de alleenstaanden niets verandert? Of is er een engagement om dat daadwerkelijk te integreren in het lokale beleid? Als er wordt gesproken over alleenstaanden, gaat het dan over kinderloze alleenstaanden en alleenstaanden waarvan de kinderen niet meer onder hetzelfde dak wonen? Of gaat het ook om alleenstaande ouders? In dat geval zal er een duidelijk onderscheid moeten worden gemaakt tussen echte alleenstaanden en alleenstaande ouders, want die vallen vaak onder een ander regime. In 2022 werd in de BBT nog expliciet melding gemaakt van "een verregaande betrokkenheid van de doelgroep". Is dat gebeurd? En zo ja, wie is de doelgroep dan? In tegenstelling tot gezinnen bestaan er voor singles geen specifieke belangenorganisaties zoals de Gezinsbond. Hoe gaat men die singles betrekken en ervoor zorgen dat ze effectief kunnen spreken namens de doelgroep, die op haar beurt bijzonder divers is?

Onder het motto voorkomen is beter dan genezen vraagt de spreker aan de minister om in de Vlaamse Regering aan te dringen op de invoering van een singlereflex bij nieuwe maatregelen. Zo wordt voorkomen dat er bijkomende schaalnadelen voor alleenstaanden worden gecreëerd.

Wat gender betreft, vindt de spreker het een goede zaak dat de problematiek van de ondervertegenwoordiging van vrouwen wordt opgevolgd in de tweejaarlijkse MEP-rapportage. De bijzondere aandacht voor de ondervertegenwoordiging van

vrouwen in leidinggevende functies is daarbij cruciaal. Helaas worden de onderzoeksresultaten pas in 2024 bekend, net wanneer de zittingsperiode ten einde loopt. Toch ontslaat dat noch de minister, noch het Vlaams Parlement, noch de sociale partners om te blijven zoeken naar initiatieven die de evenredige arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen in de feiten kunnen bevorderen.

Voorts maakt de spreker de minister erop attent dat nog te vaak en te eenzijdig de nadruk wordt gelegd op meer verlof en meer deeltijds werken en veel te weinig op werkbaar werk om zo voltijds mogelijk aan de slag te blijven. Op die manier worden vrouwen maatschappelijk en financieel minder kwetsbaar en stuiten ze minder op glazen plafonds en objectief verklaarbare loonkloven. Zal de minister aandacht besteden aan de flexibele invulling van arbeidstijd op maat van vrouwen? Zullen de mogelijkheden van ondernemerschap voor vrouwen worden gestimuleerd? Een zelfstandig beroep kan immers bijdragen tot een betere arbeidsorganisatie, aangezien een zelfstandige de uren zelf kan invullen.

Het is goed dat in het kader van gender niet alleen wordt gefocust op vrouwen, maar ook op de rol van mannen. De denktank Mannen in de kinderopvang moet bijvoorbeeld een oplossing bieden voor de grote ondervertegenwoordiging van mannen in de kinderopvang en het kleuteronderwijs. Is ook VDAB vertegenwoordigd in die denktank? Wat gaat de minister doen om VDAB explicieter te laten toespitsen op de screening van mannelijke werkzoekenden, hen aan te moedigen om opleidingen te volgen en uiteindelijk te activeren naar beroepen in de zorgsector? Ook in de onderwijssector doet zich exact hetzelfde probleem voor.

De BBT maakt ook melding van negen projecten die werden uitgevoerd in het kader van gedeeld en betrokken ouderschap. Kan de minister inzage geven in de belangrijkste resultaten? Op welke manier zal dat worden opgevolgd en breder worden uitgerold?

Het tegengaan van geweld tegenover lgbtqi+-personen blijft een prioriteit. In dat verband werd een federaal actieplan uitgerold onder de coördinatie van de federale staatssecretaris voor Gelijke Kansen. Het was de bedoeling dat zij voor de zomer van 2023 een initiatief zou nemen ten aanzien van de deelstaten om het federale actieplan af te stemmen op de maatregelen van de deelstaten. Is dat gebeurd? Welke signalen krijgt men vanuit het kabinet van staatssecretaris Marie-Colline Leroy?

Op 16 juni 2021 keurde het Vlaams Parlement een resolutie over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen goed (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 761/1-6). De aanleiding daarvoor was de moord op de homoseksuele man David Polfliet in maart 2021. Die resolutie bevatte heel veel beleidsdomeinen. Kan de minister een update geven over de uitvoering van de gevraagde punten in die resolutie?

Het is positief dat de minister inzet op de versterking van lokale besturen bij de ontwikkeling van een lokaal lgbtqi+-beleid via een project waarin Casa Rosa ook de regenbooghuizen meeneemt in Oost- en West-Vlaanderen. Het blijkt immers dat de regenbooghuizen nog veel te weinig bekend zijn bij lokale schepenen en burgemeesters of dat er te weinig een beroep wordt gedaan op hun expertise. Dat zijn gemiste kansen. Wat is het precieze opzet van dat project? Wordt er een verdere uitrol naar de andere Vlaamse provincies voorzien? Waarom viel de keuze voor dat project precies op de provincies Oost- en West-Vlaanderen?

Op het vlak van toegankelijkheid kunnen het belang en de rol van Inter niet genoeg worden benadrukt. Het Agentschap Toegankelijk Vlaanderen krijgt ook in de BBT heel terecht een aantal belangrijke rollen toebedeeld. Het Plan Samenleven voorzag toegankelijkheid als een van de basisdoelstellingen. Hoeveel lokale besturen hebben die doelstelling mee opgenomen?

In de BBT wordt gewezen op de aanpassing van de Toegankelijkheidsverordening. Wat is de huidige stand van zaken en de vooropgestelde timing? De spreker vraagt ook wat er zal gebeuren om projecten beter te kunnen controleren en handhaven. Een toegankelijkheidsadvies is één zaak, maar nadien kan het nog op vele vlakken fout lopen. Het volstaat dat een toiletput van een aangepast toilet een paar centimeters verkeerd wordt geïnstalleerd om heel het toilet onbruikbaar te maken voor rolstoelgebruikers. Ook na de ingebruikname van gebouwen loopt het vaak fout. Men gebruikt bijvoorbeeld de open ruimte die bestemd is voor rolstoelen om er een grote vuilnisbak te plaatsen. Soms plaatst men daar zelfs een urinoir. Meteen is heel het concept van een aangepast toilet om zeep en blijven rolstoelgebruikers met hoge nood achter. Hoe wil de minister dat beter opvolgen en handhaven?

Het is positief dat de minister samen met Inter inzet op de ondersteuning van lokale besturen bij de keuze en toegankelijke inrichting van de stemlokalen, en ook op de ondersteuning van de voorzitters van de stembureaus bij het klantvriendelijk onthaal van mensen met een handicap en ouderen. Uit de toelichting begrijpt de spreker dat het om flankerend beleid gaat, zoals informatie geven, goede praktijken oplijsten en een webinar organiseren, maar de hamvraag blijft hoeveel lokale besturen dat ook daadwerkelijk zullen toepassen. Uiteindelijk zou het een evidentie moeten zijn dat een kiezer met een beperking in alle Vlaamse steden en gemeenten probleemloos zijn stem kan uitbrengen. Wat gaat er van overheidswege gebeuren om ervoor te zorgen dat die infrastructuur op 9 juni 2024 aanwezig zal zijn?

Tot slot licht de spreker de amendementen toe (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 1870/3). Via amendement nr. 8 wordt aan hoofdstuk 4 van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 1870/1) een nieuwe afdeling 1/1 toegevoegd, die bestaat uit een artikel 6/1. De afwijking van artikel 4 is een gevolg van het gegeven dat er vanaf 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024 een afwijkend bedrag aan middelen beschikbaar is voor dat gedeelte van het Vlaams fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen dat betrekking heeft op subsidies die de centrumsteden, de provinciale steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie moeten aanwenden voor conceptsubsidies in het kader van investeringen in stadsvernieuingsprojecten als vermeld in artikel 7 en 8 van het decreet van 23 december 2016 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van een Vlaams fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen. Het exacte bedrag zal worden vastgesteld door de Vlaamse Regering. De middelen voor het gedeelte van het fonds dat bepaalde centrumsteden (Antwerpen, Gent, Sint-Niklaas, Mechelen en Oostende) moeten aanwenden voor investeringen in stadsvernieuingsprojecten als vermeld in artikel 6 van het decreet van 23 december 2016 en de middelen voor het gedeelte van het fonds dat vijftig plattelandsgemeenten moeten aanwenden voor investeringen in materiële activa als vermeld in artikel 14 van het decreet van 23 december 2016, worden vanaf 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024, dat is de periode vermeld in het eerste lid, wel voorzien om op die manier de continuïteit van de begroting van die lokale besturen te garanderen. Omdat het subsidiebedrag aan Antwerpen, Gent, Sint-Niklaas, Mechelen en Oostende, vermeld in artikel 4, 1°, van het decreet, vastligt en omdat het subsidiebedrag voor vijftig plattelandsgemeenten, vermeld in artikel 4, 3°, van het decreet, vastligt, bevat de tekst van het voorgestelde artikel het concrete bedrag aan Antwerpen, Gent, Sint-Niklaas, Mechelen en Oostende en het concrete bedrag aan vijftig plattelandsgemeenten. Dit is een tijdelijke regeling die geldt vanaf 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

Amendement nr. 9 vervangt het opschrift van hoofdstuk 9.

Amendement nr. 10 voegt een nieuw artikel 77 in betreffende de inwerkingtreding.

2.4. Tussenkomst van Celia Groothedde

Celia Groothedde vangt aan met te zeggen dat ze vaak op haar honger bleef zitten wat betreft het gelijkekansen- en antidiscriminatiebeleid. Mensen die het al moeilijk hebben, worden in de steek gelaten. Uit de correspondentietesten blijkt nu dat er toch sprake is van discriminatie van mensen met een buitenlandse herkomst en van ageïsme. Tot die vaststelling komt men op het einde van de zittingsperiode, wanneer er amper nog iets aan kan worden gedaan.

Ook het welbevinden van de lgbtqi+-gemeenschap werd aangehaald. Tijdens de coronacrisis gingen daarover de alarmbellen af. Dat was het ideale moment om een nulmeting te doen over hiv om zo een revolutionair beleid in gang te kunnen zetten om hiv terug te dringen, maar dat gebeurde niet.

Mensen die niet in klassieke gezinnen leven, werden tijdens de coronacrisis vaak over het hoofd gezien. Zo werden de kinderen en jongeren in de jeugdhulpverlening niet gevat door de regels. Zo konden zij bijvoorbeeld hun moeder niet zien op moederdag.

Sommige leden van de Vlaamse Regering viseren herhaaldelijk sociale huurders en mensen met een migratieachtergrond. Daarnaast wordt de zorg vaak vermaatschappelijkt, wat leidt tot een verzwaring van de last op de schouders van vrouwen, alleenstaande ouders en singles. Door de nieuwe regels in de kinderopvang dwingt de Vlaamse Regering sommige vrouwen om huisvrouw te worden. Het zijn voornamelijk vrouwen die werken in de welzijnssector en de kinderopvang. Als zij uitvallen, gaat de samenleving op slot. Het zijn ook vaak die vrouwen die worden geconfronteerd met intersectionele discriminatie zoals alleenstaande ouder zijn, een migratieachtergrond hebben, laagopgeleid zijn enzovoort.

De Vlaamse Regering is ook vaak voor de rechtbank in het ongelijk gesteld voor bepaalde vormen van discriminatie. Dat zou een duidelijk signaal moeten zijn. Maar bij herhaling moet de vraag worden gesteld wat er structureel fout loopt, een vraag die volgens de spreker onvoldoende wordt gesteld.

De spreker zegt geen onverdeelde voorstander geweest te zijn van de oprichting van het VMRI. Daarom vraagt ze om het VMRI uit te nodigen voor een hoorzitting.

De minister haalde grensoverschrijdend gedrag aan als belangrijk aandachtspunt. Zowel de spreker als het middenveld stelden veel vragen over het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Er is het gebrek aan overleg en de haast waarmee werd te werk gegaan. De vraag is of slachtoffers daarmee worden geholpen. Hoe zijn de bevoegdheden verdeeld tussen het VMRI en het meldpunt binnen het Agentschap Justitie en Handhaving? Hoe wordt de onafhankelijkheid van het meldpunt gegarandeerd? Slachtoffers zullen zich geremd voelen om een melding te maken bij mensen die sterk gefocust zijn op het justitiële onderdeel, omdat slachtoffers zelden vragen naar justitiële stappen. Daarnaast kunnen ze zich geremd voelen omdat de meldingen over collega's kunnen gaan, want ook binnen de overheid is er sprake van grensoverschrijdend gedrag. Wat wordt er ondersteund vanuit het VMRI en worden er extra vte's aangeworven bij het VMRI voor die materie? Hoeveel middelen worden er jaarlijks structureel voorzien voor het VMRI?

Zal de minister nieuwe streefcijfers vooropstellen voor kansengroepen voor het midden- en topkader binnen de Vlaamse overheid?

Wat het Antiracismeplan betreft vraagt de spreker welke stappen werden gezet en welke stappen de minister nog zal zetten.

Binnen het Hannah Arendt Instituut lopen er verschillende projecten over polarisering. Het valt de spreker echter op dat er vaak op projectmatige basis wordt gewerkt. Hoe worden de projecten verduurzaamd?

Gelijke Kansen is bij uitstek een beleidsoverschrijdend domein. Het middenveld voert momenteel actie over de wijziging van de voorrangregeling in de kinderopvang. Zowel de SERV, het middenveld als de kinderrechtencommissaris gaven een vernietigend advies. De wijziging zal nefast zijn voor mensen in kansengroepen, voor het welzijn, de welvaart en de economische situatie. Het gaat om een man-vrouwdiscriminatie en een vorm van discriminatie tegenover zorgverleners, welzijnswerkers en de kinderopvangsector, mensen die vaak deeltijds werken. Maar ook vrouwen die na een zwaar geboorteprocés nood hebben aan een herstelperiode worden gediscrimineerd. De enige manier voor sommige ouders om de kinderen uit de residentiële jeugdhulp te houden, is door ze naar de kinderopvang te brengen. In de buitenschoolse opvang werken hoofdzakelijk mensen met een deeltijds contract. Die sector kampt met een groot tekort aan mensen. Al die mensen zullen geen recht meer hebben op kinderopvang. Voor gezinnen met ouders of kinderen met een handicap of een zware ziekte bestaan er een paar duizend opvangplaatsen, maar die worden nauwelijks uitgebreid. Vooral mensen met onregelmatige werkuren hebben het nu al moeilijk om in de kinderopvang terecht te kunnen, maar die zullen worden uitgesloten. Hoe zal de minister aan die verzuchtingen tegemoetkomen?

Er kunnen en moeten inderdaad meer mannen aan de slag in de kinderopvang. Dat kan op een algemene en specifieke manier gebeuren. Als een beroep betere arbeidsomstandigheden heeft en beter wordt verloon, zullen er meer mannen instromen. Maar daar ontbreekt het momenteel aan. Daarnaast zijn er goede internationale voorbeelden. In Duitsland en Noorwegen heeft men het aantal mannen actief in de kinderopvang verveelvoudigd door in te zetten op programma's die specifiek gericht zijn op jonge mannen. Kan de minister die programma's bekijken en daar werk van maken?

De singles vormen een diverse groep. Naast de singles zijn er ook de alleenstaanden, een groep die het economisch moeilijker heeft. Kan men de groep over één kam scheren? Wat wordt er gedaan om de bestaande discriminatievormen in het beleid weg te werken? De sociale toeslag op de kinderbijslag voor alleenstaande ouders is veel lager waardoor zij een groter armoederisico lopen. Zal die sociale toeslag worden herzien? Alleenstaande ouders worden op de huurmarkt al lang zwaar gediscrimineerd. Welke acties zal de minister daartegen nemen? Hoe zullen de alleenstaande ouders die momenteel kunnen genieten van de voorrangregels voor de kinderopvang worden beschermd zodat ze kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt? Sommige alleenstaanden durven er niet voor te kiezen om samen te leven omdat ze bepaalde voordelen zouden verliezen. Welke maatregelen zal de minister op dat vlak nemen?

2.5. Tussenkoms van Kurt De Loor

De Kazerne Dossin zal samenwerkingen uitbouwen om meer trajecten te kunnen uitvoeren, die kunnen worden ingezet als alternatieve sanctie bij haatmisdrijven, zegt *Kurt De Loor*. Dat lijkt de spreker een bijzonder nuttig initiatief, maar hij wenst meer informatie te krijgen over de samenwerkingen, de partners, en hoe die worden gefinancierd. Het nut van die alternatieve straffen hangt natuurlijk af van de kwaliteit van de trajecten. Hoeveel trajecten voert de Kazerne Dossin nu al uit? Welke partners worden daarbij betrokken?

De digitalisering van de cursussen maatschappelijke oriëntatie staat centraal als verwezenlijking. De spreker pleitte er altijd voor om het aantal digitale cursussen maatschappelijke oriëntatie tot een absoluut minimum te beperken omdat net daar de gedeelde waarden en normen centraal staan. Daarom is het essentieel dat die

cursussen ook klassikaal worden gegeven, om de discussie mogelijk te maken en om het levende belang ervan te benadrukken. Hoeveel lessen maatschappelijke oriëntatie zullen nog fysiek worden gegeven? Hoeveel procent van de inburgeraars volgt de lessen alleen digitaal of zal de lessen alleen digitaal volgen?

De spreker juicht het toe dat het hele inburgeringstraject wordt opengesteld voor de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne, maar stelt zich wel vragen bij de vrijblijvendheid van het traject. Hij leest immers dat zij 'kunnen' gebruikmaken van het hele traject, terwijl het essentieel is dat ze op gelijke voet worden behandeld als de andere inburgeraars van buiten de EU, en dat ze een volledig inburgeringstraject zullen moeten volgen. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat iedere tijdelijk ontheemde die dat nog niet deed, zich inschrijft voor een inburgeringstraject?

De spreker is blij dat de minister ambitieus is over het niveau van het Nederlands van nieuwkomers. Mensen hebben veel in hun mars, en er mag ook veel van hen worden verwacht, maar dat hangt samen met een sterke overheid die ook een toereikend aanbod heeft om mensen effectief te ondersteunen om dat taalniveau te bereiken. De minister verwacht dat mensen het taalniveau B1 mondeling halen als ze geen zes maanden hebben gewerkt of gestudeerd, maar lijkt op geen enkele manier in te zetten op extra middelen voor bijkomende cursussen en taal oefenkansen. Het taalniveau B1 komt niet uit de lucht vallen, en dat niveau eisen zonder in ondersteuning te voorzien is onhaalbaar. Hoe zal de minister inzetten op extra cursussen en taal oefenkansen zodat mensen dat niveau ook echt kunnen bereiken?

De spreker maakt zich ook ernstig zorgen over de besparingen bij de agentschappen integratie en inburgering, terwijl de inburgeringsuitdagingen nog nooit zo groot zijn geweest als vandaag en ook nog zullen toenemen. Dat valt simpelweg af te leiden uit de migratieaankomstcijfers. Tegelijk krijgen de agentschappen net meer verantwoordelijkheden door het nieuwe Inburgeringsdecreet. Hoe verantwoordt de minister die besparingen? Zal de dienstverlening daaronder lijden?

Het Plan Samenleven voor de lokale besturen wordt opgeschaald. Over hoeveel extra geld gaat het? Voor welke extra acties kunnen de lokale besturen zich inschrijven? Nu worden die projectsubsidies elk jaar aangekondigd, maar zullen ze structureel worden ingebed in het gelijkheidsbeleid? Alleen centrumsteden kunnen een beroep doen op de projectsubsidies van het Plan Samenleven. Zal die doelgroep worden uitgebreid naar alle lokale besturen?

Op 15 maart 2023 opende het VMRI de deuren. De opstart verliep langzaam en de bekendheid is heel gering. Tegen wanneer denkt de minister dat het VMRI volledig operationeel zal zijn? Wat zal de minister doen om de bekendheid van het VMRI te verbeteren? De minister wil een lokale poot aan het VMRI. Unia had regionale contactpunten om voldoende lokaal verankerd te zijn. Zal de minister naar dat voorbeeld ook regionale contactpunten voor het VMRI organiseren?

Om de evenwichtige participatie van mannen en vrouwen in de arbeidscontext te bevorderen – toch een stokpaardje van de minister – zal de minister een rapport opmaken over de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de Vlaamse bestuursorganen. Vandaag staat het quotum op een op de drie. Wat is het doel van dat rapport? Is de minister van plan om het quotum aan te passen? Zo ja, welke richting gaat dat uit? En welke bijkomende acties zullen worden ondernomen?

De minister wil het gebruik van correspondentietesten door lokale besturen versterken. Wat zal de minister dan precies ondernemen? Zal de minister de praktijktesten bindend maken en sancties voorzien voor overtreders?

De minister zal blijvend projecten ondersteunen die zorgen voor een veilige omgeving voor lgbtqi+-personen. Ook zal ze initiatieven ondersteunen die gendermechanismes

en stereotypes in onder meer de onderwijscontext doorbreken. Er werd onlangs een heel pijnlijk onderzoek gepubliceerd van Çavaria over de veiligheid van lgbtqi+-leerlingen. Drie op de vijf lgbtqi+-leerlingen voelen zich onveilig op school. Twee op de drie vermijden specifieke plekken zoals de speelplaats en acht op de tien leerkrachten komen zelden tussen bij pestgedrag. Minister van Onderwijs Ben Weyts zijn reactie was: "We moeten dat met een korreltje zout nemen." Wat is de reactie van de minister op dat onderzoek? Zullen er specifieke beleidslijnen komen naar aanleiding van dat onderzoek? Wordt er daarover samengewerkt met het beleidsdomein Onderwijs?

Daarnaast blijkt uit een enquête van de VSK dat bijna een op de vijf leerlingen al racisme heeft ervaren op school. Ook daar ziet minister Ben Weyts geen acuut probleem, en stelt dat er niet meer racisme is dan vroeger, maar dat er gewoon meer wordt gemeld. Wat is het standpunt van de minister? Wat kan er gebeuren om racisme beter aan te pakken op school?

Omtrent seksueel en gendergerelateerd geweld worden er goede praktijken gedeeld en loopt er een onderzoek met een focus op de verbetering van de ondersteuning van slachtoffers van seksueel geweld met een handicap. Zal de minister nog specifieke acties nemen tegen geweld? Hoeveel meldingen zijn er in tussentijd al binnengekomen bij het meldpunt van het VMRI over seksueel grensoverschrijdend gedrag? Hoe worden die meldingen aangepakt?

In 2021 lanceerde voormalig minister Bart Somers een projectoproep rond gedeeld en betrokken ouderschap. Eind 2023 lopen de meeste projecten af. Welke conclusies heeft de minister uit die projecten getrokken? Waren ze succesvol? Wat zijn de resultaten? Zal de minister bekijken om die projecten opnieuw op te starten?

In het najaar van 2023 ging een nieuw project Oog voor jongens van start over mannen en mannelijkheid. Hoe lopen die projecten? Welke resultaten verwacht de minister?

De spreker stelt vast dat er een eenmalige daling is van de middelen voor het VMRI. Waarvoor werden die middelen gebruikt en waarom worden ze nu teruggedraaid?

2.6. Tussenkoms van Nadia Sminate

Het Plan Samenleven mist focust, aldus *Nadia Sminate*. De minister geeft aan meer te zullen investeren in de correspondentietesten, terwijl daar slechts vijf lokale besturen op intekenden. De lokale besturen focussen op andere acties zoals oefenkansen Nederlands, wat volgens de spreker correcter is.

Ook opvallend is het dalende budget voor de agentschappen integratie en inburgering. Die evolutie is niet te begrijpen omdat er sterk werd ingezet op de vier pijlers. Door minder middelen te voorzien, geeft de minister het verkeerde signaal. Naar bepaalde enquêtes zoals de Barometer Samenleven, die nutteloos zijn, gaan er wel middelen, terwijl het inburgeringstraject de essentie vormt.

De Vlaamse overheid staat bekend om haar dienstbaarheid, maar de burger heeft ook recht op een neutrale overheid. Ondanks het feit dat dat in het Vlaamse regeerakkoord staat, heeft voormalig minister Bart Somers daarvoor geen acties ondernomen. De minister heeft het tijdens haar uiteenzetting ook niet aangehaald. De spreker hoopt dat de minister toch nog werk maakt van dat punt uit het Vlaamse regeerakkoord.

2.7. Tussenkomenst van Katrien Partyka

Binnen het inburgerings- en integratiebeleid werden grote stappen gezet, aldus *Katrien Partyka*. Sinds 2020 zijn de middelen bijna verdrievoudigd, van 23 miljoen euro naar meer dan zestig miljoen euro. Dat is toch een historische inspanning. Hoe staat het met het participatietraject binnen Inburgering? Staat alles klaar om te worden uitgerold? Zijn er voldoende buddy's en stageplaatsen?

Wat de toeleiding naar de arbeidsmarkt betreft, verwijst de minister naar Maxipac voor het valideren van EVC's en Jobroad voor de integratie via werk. Maken de lokale besturen daar gebruik van?

Sinds 1 september 2023 is het inburgeringstraject betalend. Blijkt uit de cijfers dat er zich daar problemen stellen voor de vrijwillige inburgeraars?

Er wordt 12,5 miljoen euro voorzien voor het turboplan. Hoe wordt dat concreet uitgewerkt en wat is de timing om het niveau van het Nederlands van midden- en hogeschoolden te verbeteren en voor de toeleiding naar werk? Veel zaken die de OESO aanstipt in haar rapport 'Inburgeringsbeleid in Vlaanderen' waren al gekend. Hoe worden die aanbevelingen mee opgenomen in het turboplan?

Uit het project over de vervolgotrajecten na inburgering blijkt dat er allerlei drempels zijn om inburgeraars toe te leiden naar duurzaam werk. Wat zijn de grootste drempels? Een ander proefproject ging over inburgering in het buitenland, iets wat ook de OESO aanraadt. Voorts werd de test maatschappelijke oriëntatie aangescherpt. Wat zijn de gevolgen daarvan op het aantal geslaagden? Wat zijn de bevindingen van het proefproject over de zelfstudie van maatschappelijke oriëntatie en zal de minister dat voortzetten?

Met de oprichting van het VMRI was 2023 ook een belangrijk jaar voor het gelijkekansenbeleid. Zo heeft Vlaanderen een eigen instelling om discriminatie te bestrijden en gelijke kansen af te dwingen. De minister zal met de VVSG bekijken hoe de mensenrechten en het tegengaan van discriminatie in de lokale dienstverlening kunnen worden ingebed. Uit een bevraging van de VSK blijkt dat 20 procent van de leerlingen en 50 procent van de leerlingen met niet-EU-ouders te maken krijgt met discriminatie. De spreker vindt dat schrijnende cijfers want het onderwijs moet net emanciperend werken. De VSK is zelfs vragende partij om de klassenraden openbaar te maken. Hoe kan het VMRI daarop inspelen? Hoe zal het VMRI aan de slag gaan om akkoorden te maken om de A-status te bereiken? Gaat de minister daar zelf mee aan de slag of laat ze dat over aan het VMRI?

Er is nog veel werk in de strijd tegen seksueel geweld. Er zijn nog veel slachtoffers en er lopen nog massaal veel meldingen binnen. In het najaar van 2023 komt er een evaluatie van het nationaal actieplan. Is de minister daarbij betrokken? Welke plannen heeft de minister om seksueel geweld op het Vlaamse niveau aan te pakken?

2.8. Tussenkomenst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese zegt dat de minister in het begin van de zittingsperiode 90 miljoen euro voorzag voor inburgering. Dat steeg in 2022 naar 125 miljoen euro, maar dat zakt voor 2024 naar 120 miljoen euro. Het gaat toch om een betekenisvolle verhoging van het budget. Dat staat in schril contrast met de besparing op de agentschappen integratie en inburgering. Veel middelen worden ook verspreid over nieuwe initiatieven. De spreker vindt het belangrijk dat er vooral wordt gefocust op het inzetten van de middelen voor de vier pijlers van het inburgeringsbeleid. Daarbij moet worden bekeken waar de middelen de inburgeraars effectief ten goede komen en waar er eventueel kan worden bespaard. In het Vlaamse regeerakkoord werd opgenomen dat nieuwkomers moeten betalen voor een inburgeringstraject.

Daarom verwachtte de spreker dat er extra zou worden geïnvesteerd in plaats van een besparing op dat domein.

De minister maakte een grote inhaalbeweging op het vlak van digitalisering en flexibilisering van de trajecten waardoor er meer op maat kan worden gewerkt, al kan er nog een tandje worden bijgestoken. Op basis van het OESO-rapport werd een turboplan opgemaakt. De spreker zegt dat er voornamelijk moet worden ingezet op werk – dat vormt de sleutel tot een goede integratie –, het opbouwen van een netwerk en het zelfstandig functioneren in de samenleving. Daarnaast is taal ook van cruciaal belang.

De spreker mist een aantal zaken in de uitgavenbegroting. Van de Canon van Vlaanderen bestaat een versie in eenvoudig Nederland. Die is bruikbaar binnen de cursus maatschappelijke oriëntatie en kan het inburgeringstraject inhoudelijk versterken. Er staat ook weinig in de begroting over de aangekondigde wervingscampagne voor rechthebbende inburgeraars. Het stimuleren van EU-onderdanen om het inburgeringstraject te volgen, is een grote uitdaging. Mensen die de taal niet spreken en hun rechten en plichten niet kennen, zijn vaak het slachtoffer van uitbuiting. Voorts dringt de spreker aan op het gebruik van de geïntegreerde intake. VDAB, het OCMW en de agentschappen integratie en inburgering werken te vaak naast in plaats van met elkaar. Kan de minister een stand van zaken geven over de geïntegreerde intake?

De spreker is tevreden over de opstart van de vierde pijler binnen inburgering, wat gepaard gaat met de ondersteuning van de lokale besturen die daarin een belangrijke rol spelen, en over de start van de regionale netwerken. Zijn al die regionale netwerken van de vierde pijler gekend?

De spreker zegt grote voorstander te zijn van inburgering in het land van herkomst. Er worden al belangrijke stappen gezet op dat vlak. Dat zou moeten worden ingeschreven in de federale wetgeving als een voorwaarde voor het verkrijgen van een visum voor gezinshereniging.

Binnenkort wordt Vlaanderen voorzitter van de Europese Raad. De spreker herhaalt dat EU-onderdanen niet verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen, al zou dat nuttig zijn voor mensen die langdurig op het grondgebied verblijven. Hoe kijkt de minister daarnaar? Welke punten zal de minister tijdens het voorzitterschap op de Europese agenda plaatsen? Hoe zal de minister de verplichte inburgering daar aankaarten?

Kan de minister een verdere uitsplitsing geven per actie van het budget van 12,5 miljoen euro voor het turboplan? Is de decretale verankering nog mogelijk gezien de korte periode die nog resteert in deze zittingsperiode?

De minister zegt het reguliere inburgeringsaanbod beschikbaar te stellen voor Oekraïners. De spreker zegt dat Oekraïners zich nu al kunnen inschrijven voor een inburgeringstraject. Wat zal de minister dan precies doen?

Na een inburgeringstraject moeten nieuwkomers in staat zijn om zelfstandig te functioneren. Nu bestaan er nog vervoltrajecten. Kan de minister toelichting geven over de vervoltrajecten na inburgering?

Voorziet de minister nog een uitbreiding van het online lessenpakket voor maatschappelijke oriëntatie?

Wat inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreft, is het van belang om er het aanbod van vierhonderd trajecten te behouden. Zal de minister die Vlaamse trajecten vrijwaren?

2.9. Tussenkost van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer begint met zeggen dat elke vorm van seksueel geweld verwerpelijk is, zeker als het gaat om de meest kwetsbaren zoals personen met een handicap. Universiteit Gent voerde daarover een data-analyse uit op een onderzoek uit 2021 getiteld 'Een beter begrip van mechanismes, aard, omvang en impact van seksueel geweld in België'. De minister geeft aan dat ze met de bijkomende analyse en de resultaten van het onderzoek aan de slag zal gaan. Welke concrete initiatieven zal de minister nemen?

Er wordt veel aandacht besteed aan het welbevinden en de gelijke rechten van lgbtqi+-personen. De voorbije decennia is er grote vooruitgang geboekt op het vlak van gelijke rechten voor de regenbooggemeenschap. Tegelijk voelt de spreker dat die gelijke rechten en de aanvaarding van die personen opnieuw onder druk staan. Welke concrete initiatieven zal de minister daaromtrent nemen?

In 2024 zal de minister projectmatig inzetten op het versterken van de lokale besturen bij de ontwikkeling van een lgbtqi+-beleid. De spreker vindt dat zeker een goed idee. Wanneer zullen die pilootprojecten starten en welke accenten wenst de minister daarin te leggen?

Wat toegankelijkheid betreft, wordt gesteld dat Inter onderzoek doet naar de ontwikkeling van de toegankelijkheidsindicatoren voor de lokale besturen. Welke vooruitgang is er op dat vlak geboekt? Hoe zal de digitale toolbox Toegankelijke steden en gemeenten verder worden bekendgemaakt, ook naar mensen met een handicap?

De minister zal met de federale minister van Justitie werken aan het opzetten van een onafhankelijk nationaal preventiemechanisme zoals voorgeschreven door het OCAD, het optioneel protocol bij het VN-verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Dat zou gebeuren via een interfederaal samenwerkingsakkoord. Hoe zal de minister dat concreet aanpakken? Welke initiatieven werden er al genomen? Hoe zal dat mechanisme vorm krijgen? Zal Vlaanderen daar financieel aan bijdragen?

De spreker zegt dat er wel al belangrijke initiatieven zijn genomen met betrekking tot de neutraliteit van de Vlaamse overheid. Zo werden de verschillende personeelsstatuten binnen de Vlaamse overheid en de juridische basis onderzocht. De spreker vraagt aan de minister om dat werk ter harte te nemen en te kijken welke stappen ze nog extra kan zetten.

3. Antwoorden van de minister

Vanuit de bevoegdheid Binnenlands Bestuur wordt niet de gehele werking van het Hannah Arendt Instituut gesubsidieerd, aldus minister *Gwendolyn Rutten*. Dat is een samenwerkingsverband van de verschillende Vlaamse universiteiten. Momenteel wordt alleen het project PolarProf gefinancierd. Dat project is opgenomen binnen het geïntegreerd actieplan van de Vlaamse Regering ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie. Het project heeft als doel de Vlaamse gemeenten te ondersteunen om een beleid uit te werken om schadelijke polarisatie, desinformatie en haatspraak aan te pakken. De minister zegt dat de gebruiksvriendelijkheid van de tool nog beter kan. Mensen moeten er gerichter kunnen worden geholpen. Het Hannah Arendt Instituut is een autonome organisatie en neemt als onafhankelijke organisatie initiatieven. Ze heeft veel aandacht voor haar neutraliteit en zoekt actief naar leden of mensen om de diversiteit van de organisatie te benadrukken. Iedereen kan zich ook kandidaat stellen om mee te werken binnen de organisatie. Zo waren onder meer Bart De Wever en Peter De Roover er te gast.

In het Plan Samenleven zit Jobroad, een organisatie die zorgt voor de begeleiding van mensen naar de arbeidsmarkt. Die organisatie werkt samen met Mechelen en Maasmechelen. Daarnaast werden er via een specifieke subsidie toeleidingbeurzen georganiseerd voor de toeleiding van nieuwkomers naar bedrijven in Antwerpen, Aalst, Oostende, Willebroek en tweemaal in Gent. Verder is JobRoad ook betrokken bij de toeleiding naar werk voor verschillende ESF/AMIF-projecten zoals het project *Ukraine@work* van de stad Antwerpen.

Binnen het Plan Samenleven is er via Maxipac een actie die inzet op verkorte opleidingstrajecten voor hooggeschoolde nieuwkomers waarvan het diploma in Vlaanderen niet wordt erkend en die daarom een Vlaams hogeronderwijsdiploma wensen te halen. Maxipac richt zich niet tot de lokale besturen, maar tot de individuele nieuwkomers.

De correspondentietesten zijn opgenomen in het Plan Samenleven. Een lokaal bestuur is dus vrij om daarop in te tekenen. De minister is er voorstander van om dat binnen het Plan Samenleven te behouden. Aan het eerste projectjaar deden Genk, Gent, Mechelen, Sint-Niklaas en Turnhout mee. Het tweede projectjaar ging het om Antwerpen, Genk, Gent, Mechelen, Bonheiden en Sint-Niklaas. Daarvoor werd 125.000 euro per projectjaar voorzien.

Het nationaal actieplan tegen racisme staat sinds de conferentie van Durban op de agenda, aldus de minister. Na 22 jaar blijkt dat de Federale Regering er niet in slaagde om zo'n plan op te maken. De minister wil daar niet langer op wachten en zal een eigen Vlaams beleid verder uitrollen.

De agentschappen integratie en inburgering zetten de afgelopen jaren sterk in op de digitalisering van het vormingspakket maatschappelijke oriëntatie. Dat gaat zowel over een digitaal aanbod van de lessen maatschappelijke oriëntatie als over een zelfstudiepakket voor maatschappelijke oriëntatie. Daarbij krijgen de sterkere profielen online les, voor de minder sterke profielen gebeurt dat klassikaal. Iets meer dan 70 procent van de cursussen wordt momenteel online gegeven. Maar het kan ook om een gemengde vorm gaan zoals dat momenteel in Antwerpen het geval is. Het feit dat lessen digitaal worden gegeven, betekent evenwel niet dat er geen dialoog is. De lesgevers zijn getraind in online lesgeven en zetten daarbij ook in op discussie en gedachtewisseling. Er kan ook in break-out groepjes worden gewerkt waarbij men in kleinere groep verder discussie voert of zelfs een-op-een.

Ook de zelfstudie maatschappelijke oriëntatie werd het afgelopen jaar uitgewerkt. Er werd een profiel opgemaakt met een aantal criteria om te bepalen wie daarvoor in aanmerking komt. Een deelnemer moet digitaal vaardig zijn, geletterd zijn in de moedertaal en in het Latijns schrift en twaalf jaar scholing hebben gevolgd. Zowel de agentschappen als de inburgeraars evalueren dat aanbod positief. Er is een grote mate van flexibiliteit, wat een voordeel is voor inburgeraars die bijvoorbeeld overdag aan het werk zijn.

Het online leerplatform is in veertien talen beschikbaar en het is de bedoeling om dat aantal op te drijven naar 24 talen.

Voor de test maatschappelijke oriëntatie werd de lat hoger gelegd. Dat zorgde voor een daling in het aantal geslaagden. Voor zij die de cursus hebben gevolgd, daalde dat van 94,5 procent naar 89,8 procent en voor zij die een vrijstellingstoets aflegden van 93,3 procent naar 78,2 procent.

De website van de Canon van Vlaanderen kan tijdens de lessen worden ingezet als didactisch materiaal en informatiebron, al is die momenteel alleen in het Nederlands en in eenvoudig Nederlands beschikbaar.

Sinds 1 januari 2023 is er de vierde pijler, het participatie- en netwerktraject. Daarbinnen moet er minimum veertig uur worden afgelegd in het inburgeringstraject. De lokale besturen staan in voor het matchen van de vragen en het aanbod. Ondertussen werden zestien van de achttien organisatienetwerken opgestart. Vanuit twee referentieregio's werd er nog geen aanvraag ingediend omdat er nog geen netwerkleder werd gevonden. Het gaat over de referentieregio's Vlaamse Ardennen en Halle-Vilvoorde. Met die regio's wordt een intensief begeleidingstraject doorlopen zodat ook zij nog kunnen indienen.

De retributie voor inburgering trad in werking op 1 september 2023. De Vlaamse Regering besliste dat die in totaal 360 euro moet bedragen. Dat is inderdaad niet de volle kostprijs, het gaat wel om een bijdrage die duidelijk maakt dat voor een dienstverlening dient te worden betaald. Het is nog te vroeg om al naar conclusies te vragen. Het Grondwettelijk Hof deed ondertussen een uitspraak die stelt dat de sociale groepen die in andere opleidingen worden vrijgesteld voor het betalen van de retributie ook voor de retributie voor inburgering moeten worden vrijgesteld. Daarvoor worden oplossingen gezocht.

Tijdens de wervingscampagne wordt gebruikgemaakt van filmpjes met getuigenissen van inburgeraars met verschillende nationaliteiten. Die zijn online raadpleegbaar en worden gedeeld in specifieke socialemediagroepen. Daarnaast zijn er welkomstbrochures.

Wat het turboplan betreft, formuleerde de OESO enkele aanbevelingen. Het gaat onder meer om een sterkere focus op werk. De minister zegt niet te wachten op het turboplan. Concreet krijgen nieuwkomers met een laag opleidingsniveau een leertraject voor kortgeschoolden. Daarnaast worden er drempels weggewerkt en de EVC's meer gehonoreerd, wordt werkplekleren geïntroduceerd enzovoort. De middelen voor de turboplan zijn voorzien in 2024. In 2024 zal een aantal pilootprojecten worden georganiseerd waaruit kan worden geleerd om vervolgens de regelgeving aan te passen. Momenteel worden de pilootprojecten van de geïntegreerde intake geëvalueerd. Ook daar wordt gekeken hoe de resultaten kunnen worden meegenomen.

In het kader van de vervolgtrajecten is er veel ingezet op het onderzoeken van de noden van ex-inburgeraars om de inhoud van de vervolgtrajecten volledig daarop af te stemmen. Vele ex-inburgeraars vragen naar duurzaam werk. Ze hebben vaak geen werk of werk onder het niveau van hun diploma. Voor de personen die nood hebben aan een bijscholing Nederlands of een beroepskwalificatie, wordt daarop ingezet. Die projecten dienen ook als basis voor de upgradetrajecten die in het turboplan zijn opgenomen.

Aan de start van de Oekraïne-crisis ontwikkelden de agentschappen integratie en inburgering een voortraject inburgering. Het was de bedoeling om de tijdelijk ontheemden op een snelle manier de meest urgente informatie aan te bieden. Dat bestond uit infosessies Welkom in Vlaanderen, individuele begeleidingen en de begeleiding naar NT2. Door de verlaagde instroom van tijdelijk ontheemden in Vlaanderen zal het voortraject in 2024 niet langer worden aangeboden en stromen tijdelijk ontheemden opnieuw rechtstreeks in het reguliere inburgeringstraject in.

Bij het invoeren van het Brusselse inburgeringstraject door de GGC was het voor Vlaanderen belangrijk om Vlaamse inburgeringstrajecten te blijven voorzien en zelf in te staan voor de taallessen Nederlands. Beide principes werden opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst. AgII zal blijven inzetten op werving en er is daarvoor een nieuw plan in opmaak, met onder meer een samenwerking met verschillende Brusselse gemeenten om een lokaal actieplan op te maken en specifieke doelgroepen zoals studenten gericht te werven.

Voor inburgering in het buitenland is het digitale aanbod cruciaal. Momenteel is er een proeftuin opgestart met een groep van gezinsherenigers. Acht lokale besturen nemen daaraan deel: Vilvoorde, Mechelen, Hasselt, Genk, Kortrijk, Roeselare, Sint-Niklaas en Temse. De minister kijkt zelf ook uit naar wat er kan worden geleerd uit die proeftuin en gelooft in dat concept omdat mensen zo beter voorbereid aankomen in Vlaanderen.

Momenteel kan inburgering voor EU-onderdanen niet verplicht worden gemaakt door het vrij verkeer van personen in de EU. In het turboplan zal wel worden bekeken hoe men daarmee aan de slag kan, bijvoorbeeld door EU-burgers die een leefloon krijgen tot inburgering te verplichten. De minister zet dat thema ook op de agenda van de EU-congressen die men in 2024 vanuit Vlaanderen zal organiseren.

De agentschappen integratie en inburgering hebben de regierol over het NT2-aanbod. Dat houdt in dat het de vragen en noden van de anderstaligen in het kader van de NT2-cursussen in kaart brengt en dat met de onderwijspartners vervolgens het nodige aanbod wordt gecreëerd. Voor de financiering van NT2 binnen het volwassenonderwijs wordt gewerkt met een open-endfinanciering. Daarmee heeft men dus zelf de organisatie van het NT2-aanbod in handen. De minister wijst erop dat het gaat over het niveau B1 min, mondeling, en dus niet het volledige niveau B1. Naast het formele leeraanbod is ook het informele aanbod om Nederlands te oefenen heel belangrijk. Dat blijft het populairste deel uit het Plan Samenleven.

Bij de start van de zittingsperiode werd bij de Vlaamse overheid een algemene besparing van 5 procent doorgevoerd. De minister koos ervoor om die besparing op het einde van de zittingsperiode door te voeren, weliswaar voor eenzelfde referentiebedrag van 3,5 miljoen euro. Daarnaast zijn er extra middelen naar integratie en inburgering gegaan. Die stijgen van 107 miljoen euro in 2023 naar 122 miljoen euro in 2024. De besparingsinspanning is dus ruimschoots gecompenseerd. Ook voor het Plan Samenleven werden er extra middelen voorzien.

Voor 2024 vraagt het VMRI een dotatie van 4,4 miljoen euro en dat wordt aangevuld met een deel van het saldo uit 2023, waardoor het totaalbudget op 4,9 miljoen euro komt. Het zal aan de volgende Vlaamse Regering zijn om het budget van het VMRI verder te bestendigen. Op 1 februari 2023 benoemde het Vlaams Parlement de leden van de raad van bestuur. Op 15 maart 2023 ging het VMRI formeel van start en kon de burger er terecht voor meldingen. Die werden behandeld door het transitieteam. In september 2023 werd het personeel en de directie formeel aangesteld en werden de leden van de geschillenkamer benoemd door raad van bestuur. De directeur van het VMRI heeft op dinsdag 14 november 2023 uitgebreid toelichting gegeven bij de begroting, de huidige werking en de toekomstplannen van de instelling. In het kader van de lokale verankering kreeg de VVSG de opdracht om de noden in kaart te brengen en in cocreatie met lokale besturen een piloottraject uit te werken. Daar zijn al mooie voorbeelden van, onder meer in Leuven.

Het is de ambitie van de Vlaamse Regering om een instelling te creëren die in aanmerking kan komen voor de internationale A-accreditatie. De Vlaamse Regering doet daarmee aan pionierswerk en heeft de verantwoordelijkheid genomen door een Vlaams Mensenrechteninstituut in de steigers te zetten dat aan de hoogste standaarden voldoet. Ook het VMRI deelt die ambitie.

De minister zegt geschrokken te zijn van de cijfers uit de bevraging van de VSK. 14 procent van de leerlingen voelt zich niet veilig op school, en die cijfers stijgen naar 25 procent bij leerlingen met een beperking. 49 procent van de leerlingen met minstens één niet-EU ouder was ooit getuige van racisme op school. Twee op de drie lgbtqi+-leerlingen vermijden bepaalde plekken op school uit onveiligheid en vier op de tien vermijden wel eens buitenschoolse activiteiten. Dat zijn onaanvaardbare cijfers die ernstig moeten worden genomen. De minister gaat samen

zitten met de VSK om te bekijken hoe dat kan worden aangepakt en zal ook met de minister van Onderwijs nagaan hoe daarmee aan de slag kan worden gegaan.

Er is een interfederaal samenwerkingsakkoord nodig voor het facultatief protocol bij het VN-verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Het VMRI zal dat coördineren en zal niet wachten op het samenwerkingsakkoord om stappen te zetten. Het toezicht moet gebeuren door een onafhankelijk orgaan, er moet controle zijn en sprake zijn van preventie. Wat de Vlaamse bevoegdheden betreft, kan het onder meer gaan over gesloten instellingen.

Aangezien alleenstaanden stilaan de norm worden, moet het bewustzijn daaromtrent worden verbeterd. Ze worden nog met veel noden en drempels geconfronteerd. De VVSG is bezig met de vragen, inzichten en oplossingen van lokale besturen rond alleenstaanden te bundelen. Die situeren zich op drie vlakken: het bereiken van alleenstaanden, het versterken van alleenstaanden en een uitbreiding van het bestaande aanbod voor alleenstaanden. Daarvoor wordt een specifieke projectsubsidie aangeboden. Iedereen zou een singlereflex moeten hebben. Daarom zal de minister alle ministers van de Vlaamse Regering daarop aanspreken. Dat moet met name worden toegepast binnen elk beleidsdomein. Elke minister moet nagaan wat de impact is van een beslissing op alleenstaanden. Binnen de eigen bevoegdheid werkt de minister aan de aanpassing van het Gelijkekansendcreet, waarin wordt voorzien om het beschermde kenmerk burgerlijke staat te moderniseren zodat alleenwoners maar ook nieuwe samenlevingsvormen worden beschermd tegen discriminatie. Hasselt toetst alles al aan een singlereflex.

Wat de evenwichtige participatie van mannen en vrouwen in de Vlaamse advies- en bestuursorganen betreft, is er decretaal bepaald dat er wordt gewerkt met quota. Slechts 70 procent behaalt ook die quota, al zijn er ook uitzonderingen. De minister verwijst naar de rectoren van de Vlaamse universiteiten. Als er alleen mannen worden verkozen, kan daar moeilijk op worden ingegrepen. Toch zou het goed zijn dat de Vlaamse overheid haar eigen doelstellingen haalt.

De kinderopvang is een heel vrouwelijke sector. Het aandeel mannen ligt op 1,5 procent. Er werd een denktank Mannen in de kinderopvang opgericht. Daarin zeten een dertigtal organisaties. De onderwijsinstellingen bekijken hoe ze hun handboeken genderneutraler kunnen opmaken, het agentschap Opgroeien buigt zich over de arbeidsvoorwaarden van werknemers en VDAB brengt bijvoorbeeld mannelijke rolmodellen in beeld ter ondersteuning van de toeleiding van mannen naar de zorgsector. De minister vraagt tijd om die doelstellingen te kunnen halen.

In het kader van de projectoproep Gedeeld en betrokken ouderschap werden negen projecten ondersteund waarvan vier projecten gericht op de ondersteuning van vaders, twee projecten gericht op de ondersteuning van kwetsbare gezinnen, twee projecten gericht op opvoedings- en hulpverleningsinitiatieven en een project met als doelgroep de werkgevers. Voorts werd een succesvolle conferentie georganiseerd. Daarbij werden 1600 vaders rechtstreeks, 617 gezinnen en vijfhonderd betrokken organisaties en/of professionelen bereikt. Het is de bedoeling om de traditionele genderrollen binnen het gezin in vraag te stellen. De minister is van mening dat de verlofregelingen moeten worden geautomatiseerd zodat vaders van bij de geboorte van een kind een grotere rol kunnen opnemen.

Een gelijkekansenbeleid gaat vaak over vrouwen, maar er moet voldoende oog zijn voor de kansen van jongens. In het kleuteronderwijs is 3 procent een man, in het basisonderwijs 17 procent en in het secundair onderwijs 35 procent. Het genderbeleid moet breed genoeg zijn en er moet voldoende aandacht zijn voor rolmodellen voor jongens, onder meer in het onderwijs.

Wat werkbaar werk betreft, lopen er projecten over gedeeld en betrokken ouderschap zoals over het beter verdelen van huishoudelijke taken en zorgtaken, wat positieve gevolgen heeft voor het genderevenwicht op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er de acties vanuit de denktank Mannen in de kinderopvang. Momenteel loopt een onderzoek naar het glazen plafond en de doorstroom van vrouwen naar midden- en topkaders in Vlaamse bedrijven. Dat wordt eind 2023 opgeleverd. De minister verwijst daarnaast naar een tweede glazen plafond waarmee vrouwen tijdens hun loopbaan te maken krijgen, met name de perimenopauze en de menopauze. Met het eerste plafond wordt men geconfronteerd wanneer men het gezin moet combineren met de loopbaan, terwijl er meer vrouwen dan mannen uitstromen uit het hoger onderwijs. Op het moment dat men kan doorstoten naar het midden- en topkader wordt men geconfronteerd met het tweede glazen plafond. Daarin speelt de problematiek van de perimenopauze en de menopauze. 20 procent merkt er nauwelijks iets van, maar 80 procent van de vrouwen draagt daar fysieke of mentale gevolgen van. Het heeft een rechtstreekse impact op de uitstroom en arbeidsongeschiktheid van vrouwen. Daarom zal de minister werk maken van een menopauzebeleid.

De kernopdracht van het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag is meldingen van grensoverschrijdend gedrag te ontvangen en er een passend gevolg aan te verbinden. Om duidelijkheid te creëren voor de burger is er ingezet op één laagdrempelig toegangskanaal; de backoffice is inderdaad een samenwerking tussen het VMRI en het Agentschap Justitie en Handhaving. Die meldingen kunnen anoniem gebeuren. Tussen de opstart van het meldpunt eind september 2023 en 17 november 2023 werden 75 meldingen ingediend. De meeste meldingen gingen over de cultuursector, het onderwijs en welzijn.

Seksueel geweld tegenover personen met een handicap blijkt een groot probleem te zijn. De afgelopen twee jaar werd Aditi vzw ondersteund. Aditi vzw wordt ingeschakeld voor het aanbieden van seksuele diensten, ze maken seksualiteit bespreekbaar en zorgen ervoor dat het op een veilige manier kan worden beleefd. De minister hoopt daarmee ongewenst seksueel gedrag bespreekbaar te maken en zo sneller op te sporen. Het tweede probleem situeert zich in het onderwijs. Uit onderzoek blijkt dat 50 procent van de scholen het goed doet in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag en dat het in 50 procent van de gevallen beter kan. Met de aanbevelingen uit dat onderzoek, kunnen scholen nu aan de slag. Dat moet binnen het onderwijs verder worden opgenomen. Door dat thema in het onderwijs bespreekbaar te maken, worden mensen weerbaarder. Ook wordt NOOZO ondersteund, een zelforganisatie van mensen met een handicap die zorgen voor het structureel betrekken van mensen met een handicap, hun een stem geeft en hun maatschappelijke positie verbetert. Naar analogie met de omstaanderstraining bekijkt de minister hoe er een aanbod kan worden uitgewerkt over hoe in te grijpen bij grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte en hoe ouders en mantelzorgers grensoverschrijdend gedrag kunnen detecteren. Men mag niet de volledige verantwoordelijkheid daarvoor bij de persoon met een handicap leggen, want het is vaak moeilijk om dergelijke zaken aan te geven.

In de strijd tegen de structurele barrières die het welbevinden van lgbtqi+-personen belemmeren, kwam er geen initiatief meer van de federale overheid voor een interfederaal plan. De minister zegt daar niet op te wachten om in Vlaanderen actie te ondernemen om te werken aan de inclusie van lgbtqi+-personen. De minister vindt het een goede suggestie om een evaluatie te maken van de resolutie over geweld en discriminatie van lgbtqi+-personen die het Vlaams Parlement in 2021 goedkeurde.

Over het beleid voor een sterk partnerschap met het middenveld zegt de minister dat vrouwenbewegingen, holebibewegingen en bewegingen voor personen met een handicap geen structurele financiering ontvangen vanuit het gelijkheidsbeleid.

Tot nu worden de subsidies jaarlijks toegekend, wat zorgt voor een planlast en waardoor er niet op de lange termijn kan worden ingezet. Momenteel is de minister bezig met de uitwerking van een kader dat de basis moet leggen voor een nieuwe en betere samenwerking met de partnerorganisaties binnen het gelijkekansenbeleid. Vanaf 2025 zal een partnerorganisatie een erkenning voor vijf jaar kunnen krijgen. Er wordt in 2024 een open oproep gelanceerd voor de indiening van erkenningsaanvragen. Alle organisaties die voldoen aan de objectieve erkenningscriteria kunnen dan een erkenningsaanvraag indienen.

4. Replieken van de commissieleden

Maike De Vreese vraagt wat de timing is van de uitbreiding van het online leerplatform naar 24 talen. Daarnaast blijft ze op haar honger zitten over het turbo-plan. Het is haar niet duidelijk wat daarmee zal gebeuren. Klopt het dat er geen decretale wijzigingen meer zullen worden aangebracht en dat er tijdens de huidige zittingsperiode een proefproject wordt opgestart om te bekijken hoe dat eventueel decretaal kan worden verankerd?

Er moet worden gestreefd naar een gelijke toegang tot de verschillende opleidingen in het onderwijs en tot jobs. Het is echter niet de bedoeling om in de plaats van de mensen te beslissen in welke opleidingen en jobs ze interesse hebben. Dat moet vanuit henzelf komen. In Nederland is er nog altijd een grotere genderongelijkheid op de arbeidsmarkt omdat heel wat vrouwen deeltijds werken van zodra ze een kind krijgen.

Sam Van Rooy zegt dat het turboplan bewijst dat de integratie van nieuwkomers almaar meer geld kost en dat sommige groepen moeilijker te integreren zijn. De spreker vindt het onrechtvaardig dat de Vlaamse belastingbetaler daarvoor moet opdraaien.

Etnisch-culturele diversiteit vormt in België al een lange tijd een dogma dat niet mag worden tegengesproken. Maar er stellen zich wel problemen als het gaat om politiek-ideologische diversiteit binnen overheidsinstellingen en instellingen die worden gesubsidieerd door de overheid. Het Hannah Arendt Instituut krijgt jaarlijks ongeveer 250.000 euro. Het Vlaams Belang staat niet alleen met zijn kritiek, ook de N-VA had in het verleden al striemende kritiek op het instituut. Het was initieel niet de bedoeling om te voorzien in een structurele subsidiering. Het instituut kijkt met een heel vooringenomen blik naar diversiteit. De spreker citeert Nadia Sminate die in het verleden zei dat het instituut probeert om mensen een schuldgevoel aan te praten over de dekolonisering. Daarmee kan het misschien onbedoeld polarisering in de hand werken. Daarnaast weerspiegelt het een gebrek aan meerstemmigheid. Die uitspraak van Nadia Sminate werd gedaan nadat Bart De Wever al te gast was in het Hannah Arendt Instituut. Nu blijkt dat ook Peter De Roover er al te gast was. De spreker vraagt zich af waarom de Vlaams Belangstemmen niet aan bod komen. Want ook in de academische wereld en in de media zijn dat soort stemmen te vinden, zoals bijvoorbeeld Koenraad Elst. Het is voor de spreker duidelijk dat het cordon sanitair doorwerkt in het Hannah Arendt Instituut. Dat is een machtsinstrument van de krimpende traditionele partijen om te besturen en in alle instellingen hun visie te laten domineren. Alleen strookt dat niet met de resultaten van de politieke peilingen en de reële toestand in de samenleving. Hij is benieuwd hoe de minister daarnaar kijkt. De spreker zegt dat de genodigden zichzelf niet aanmelden bij het Hannah Arendt Instituut, maar zelf worden uitgenodigd.

De spreker werkte vroeger in de wegenbouw als werfleider en daar werkten nauwelijks vrouwen. Niemand zegt dat zich daar een probleem stelt. Daarnaast doen er zich golfbewegingen voor in studierichtingen en beroepsgroepen. De spreker wil daar niet op ingrijpen en voegt daaraan toe dat hij niemand kent die een studierichting koos op basis van een rolmodel. Die keuze wordt gemaakt op basis van de

interesses en de eigen talenten. Waarom maakt de minister daar een streefdoel van binnen andere sectoren en vanaf welk resultaat zal de minister tevreden zijn?

Nadia Sminate blijft bij haar kritiek op het Hannah Arendt Instituut. Het gebrek aan meerstemmigheid is volgens haar een feit. Dat stond letterlijk in een verslag van de raad van bestuur van het instituut, maar dat vertaalde zich tot op heden nog niet in de praktijk. Bovendien vervult het instituut een rol die al door andere instanties zoals universiteiten en de agentschappen integratie en inburgering wordt vervuld. Daarom vindt de spreker dat een duur vehikel dat in de toekomst geen plaats meer heeft in Vlaanderen. Het Hannah Arendt Instituut kreeg tot op heden in totaal 1,2 miljoen euro.

Over het gebrek aan interesse bij mannen voor een job in de kinderopvang zegt de spreker het probleem niet te zien. Er zijn nu eenmaal jobs waarin bijna uitsluitend mannen zijn tewerkgesteld en waar vrouwen op hun beurt weinig interesse in hebben. De focus moet liggen op de goede behandeling van het kind in de kinderopvang, ongeacht het geslacht van de begeleider. Datzelfde geldt voor de spreker in het onderwijs. Daar moet de focus liggen op de kwaliteit van het onderwijs, en niet op het geslacht van de lesgever. De spreker vindt het moeilijk te begrijpen dat er een werkgroep wordt opgestart om meer mannen tewerk te stellen in de kinderopvang.

Maxim Veys vindt 1,5 procent mannen in de kinderopvang wel degelijk een heel laag cijfer en vindt dat een vorm van absolute ongelijkheid. *Nadia Sminate* suggereert dat meisjes minder geïnteresseerd zouden zijn in technische opleidingen, terwijl minister van Onderwijs Ben Weyts onlangs vol trots aankondigde dat er meer meisjes een STEM-richting volgen. In de bouwsector werken niet alleen arbeiders, maar ook ingenieurs. Het gebrek aan vrouwelijke ingenieurs werd al vaak aangekaart. De spreker wil ook meer mannen in de zorg- en kinderopvangsector. Hij vindt het vreemd dat er wordt opgeroepen om meer te investeren in die sectoren, terwijl sommige meerderheidspartijen tegen mogelijke oplossingen zijn. Vrouwen volgen minder ingenieursopleidingen door een gebrek aan representatie en rolmodellen. Diezelfde logica kan worden doorgetrokken om meer mannen in de zorg aan het werk te krijgen. De spreker zegt dat streefcijfers niet meteen aan de orde zijn, maar stelt tegelijk vast dat twee conservatieve fracties steigeren bij de vraag om een beetje meer gelijkheid.

Tijdens de hoorzitting met het VMRI op 14 november 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 50/1) vroeg de spreker aan de directeur van het VMRI hoe hij performantie meet. De directeur zei dat de organisatie in volle opstart is en hij daar nog niet op kon antwoorden. Voormalig minister Bart Somers tweette onlangs dat het VMRI een van de meest performante organisaties van haar soort is in Europa. Tijdens haar uiteenzetting heeft minister Gwendolyn Rutten het over pionierswerk. Hoe kijkt de minister naar die tegenstrijdige signalen?

De minister zegt dat de frontoffice van het VMRI laagdrempelig moet zijn. Volgens de spreker zijn fysieke contactpunten daarvoor een noodzaak.

De spreker vindt het goed dat de minister meteen in gesprek gaat met de VSK. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek door de VSK zei minister van Onderwijs Ben Weyts dat er niet meer racisme is dan vroeger, maar dat er meer wordt gemeld. Wat de signalen over de lgbtqi+-gemeenschap betreft, zei diezelfde minister dat dat met een korrel zout moest worden genomen. Wanneer zal de minister de VSK ontvangen? Kan de minister het thema van menstruatiearmoede meenemen tijdens dat gesprek?

5. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Gwendolyn Rutten* zegt dat het wel degelijk de bedoeling is om het online leerplatform nog tijdens de huidige zittingsperiode uit te breiden naar 24 talen. Daarnaast kloppen de conclusies die Maaïke De Vreese uit het turboplan trekt. De minister geeft de voorkeur aan concrete acties op het terrein, om daarna te bekijken wat er aan legistisch werk moet gebeuren.

De minister herhaalt dat het Hannah Arendt Instituut een onafhankelijke actor is en raadt aan dat de vraagstellers zich richten tot de maatschappelijke adviesraad en een voorstel voor een lezing indienen. Het instituut wordt gefinancierd door universiteiten. Het enige wat de Vlaamse overheid financiert, is het project PolarProf. De minister is er wel voorstander van om na te gaan of men kan overgaan naar een structurele financiering die decretaal wordt verankerd. De Vlaamse overheid subsidieert het instituut niet structureel en daarom onthoudt de minister zich van verder commentaar.

De minister zegt dat ze op 15 december 2023 de VSK zal ontvangen en het probleem van de menstruatiearmoede te sprake zal brengen. Het is niet meer dan logisch dat menstruatieproducten beschikbaar zijn op publiek toegankelijke plaatsen zoals scholen.

Wat de gendergelijkheid in de zorg betreft, zegt de minister geen voorstander te zijn van verplichtingen of quota. Mensen moeten uiteindelijk zelf kiezen wat ze studeren of in elke sector ze werken. Maar het valt op dat in Frankrijk en Nederland tussen 7,5 en 12,5 procent mannen in de kinderopvang werkt. Noorwegen is daarin de koploper en in de opleiding voor kinderverzorger zit daar 20 procent mannen. Daarom moet de vraag worden gesteld waarom het daar wel kan. De minister verwijst naar succesvolle campagnes uit het verleden zoals 'Meisjes en wetenschap' en 'Vrouwen en technologie'. Ook in de bouwsector zijn wel degelijk vrouwen actief. Naast het onderwijs stelt dat probleem zich ook in de zorgsector. In de gezondheidszorg is 79 procent vrouwen actief, bij de verpleegkundigen loopt dat op tot 85 procent. Bij de artsen is er wel sprake van gendergelijkheid. Het belang van rolmodellen mag niet worden onderschat. Die werken inspirerend en tonen dat iets wel degelijk kan. De eerste opdracht van het onderwijs is om competenties bij te brengen. Maar kinderen spiegelen zich ook aan rolmodellen. Het is voor veel jongens niet voor de hand liggend om in het lager onderwijs te functioneren zonder een mannelijk rolmodel. Daarom moet er worden gezocht naar een mix in het aanbod. Tijdens de ontwikkeling van een kind is het goed dat het wordt geconfronteerd met mannelijke en vrouwelijke rolmodellen. De minister zegt eventuele drempels te willen wegwerken. Er zijn geen streefcijfer en er zal rekening worden gehouden met de maatschappelijke evoluties.

Het VMRI valt onder de bevoegdheid van het Vlaams Parlement en de minister zegt geen commentaar te geven op tweets van Bart Somers.

III. Hr en audit Vlaamse overheid

1. Toelichting door minister *Gwendolyn Rutten*

1.1. Vijfsporenbeleid

Vandaag hebben statutaire en contractuele personeelsleden verschillende arbeidsvoorwaarden, aldus minister *Gwendolyn Rutten*. Om een aantrekkelijke werkgever te blijven, zal men de arbeidsvoorwaarden beter laten aansluiten op de huidige en toekomstige arbeidsmarkt. Er wordt daarbij geëvolueerd naar een harmonisatie

van de arbeidsvoorwaarden en een principiële tewerkstelling op basis van een arbeidsovereenkomst, zoals ook gebruikelijk is in de private sector.

In maart 2023 gaf de Vlaamse Regering haar eerste principiële goedkeuring aan verschillende ontwerpen van besluit tot wijziging van het Vlaams Personeelsstatuut, wat de modernisering van het hr-beleid betreft. De vijf sporen zijn het juridische statuut en de gezagsfuncties, het loopbaan- en beloningsbeleid, de ziekteregeling, het pensioen en de ontslagregeling.

De komende weken worden de onderhandelingen met de vakbonden over die ontwerpen van besluit afgerond. Zonder vooruit te lopen op de details geeft de minister mee dat de onderhandelingen hebben geleid tot enkele voorstellen die ze voor een tweede principiële goedkeuring zal voorleggen aan de Vlaamse Regering. De algemene contractuele tewerkstelling met verbeterde arbeidsvoorwaarden is voorzien vanaf 1 juni 2024.

1.2. De juiste persoon op de juiste plaats

In 2024 wordt ingezet op de finalisatie van het herwerken van het bestaande beleidskader personeelsplanning door het Agentschap Overheidspersoneel (AgO). Men wil komen tot een wetenschappelijk onderbouwd kader dat aangeeft hoe om te gaan met het naast elkaar bestaan van verschillende types van tewerkstelling, en een 'employer branding'-strategie, om de Vlaamse overheid verder te promoten als een aantrekkelijke en unieke werkgever.

Daarnaast werkt de minister verder aan een voorstel tot vereenvoudiging van de huidige EVC-procedure en zal ze dat voorstel binnenkort voorleggen voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering.

De juiste persoon op de juiste plaats krijgen, geldt uiteraard ook voor de leidinggevenden. AgO heeft al een raamwerk voor leiderschap uitgewerkt dat de basis vormt voor een duurzaam en geïntegreerd aanbod op het vlak van leiderschapsontwikkeling. AgO breidt in 2024 die dienstverlening verder uit en zal de leidinggevenden ondersteunen bij het opnemen van hun rol binnen het traject 'De Vlaamse overheid dynamiseren via vijfsporenbeleid'. Daarvoor worden de nodige opleidingen georganiseerd zodat ze hun vaardigheden, onder meer op het vlak van prestatie management, verder kunnen ontwikkelen.

1.3. Samenwerken in diversiteit

Diversiteit op de werkvloer is een meerwaarde. Het wegwerken van drempels blijft daarom een belangrijke doelstelling, ook in de processen van rekrutering en selectie. De eerste academische nulmeting door de Vrije Universiteit Brussel bij de Vlaamse overheid bestond uit drie delen: de correspondentietests, een kwantitatieve analyse op basis van sollicitantengegevens van 2020-2021 en een kwalitatieve analyse op basis van focusgroepen met sollicitanten. De correspondentietests stelden geen discriminatie vast in de eerste selectiefase op basis van geslacht, handicap en buitenlandse herkomst. Op basis van de kwantitatieve analyse werd vastgesteld dat er een disproportionele uitval was van sollicitanten met buitenlandse herkomst doorheen het selectieproces. Ook werd vastgesteld dat jongeren onder de dertig jaar en sollicitanten tussen 55 en zestig jaar minder werden aangeworven. Op basis van de focusgesprekken werd vastgesteld dat sollicitanten soms kwetsende uitspraken krijgen over leeftijd, handicap of chronische ziekte of buitenlandse herkomst. In het najaar van 2023 maakt de administratie een actieplan op om de vastgestelde knelpunten uit de nulmeting weg te werken. Dat actieplan wordt in 2024 uitgerold door de Vlaamse diversiteitsambtenaar.

Ook voor mensen met een arbeidshandicap of chronische ziekte worden drempels verder weggewerkt. In 2024 zal aan de slag worden gegaan met de resultaten van de screening van het Vlaams Personeelsstatuut op basis van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

Daarnaast werkt de minister in het najaar van 2023 een voorstel uit tot actualisering van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 december 2004 inzake het diversiteitsbeleid bij de Vlaamse overheid, om de definitie van handicap en chronische ziekte uit te breiden in het licht van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

1.4. Gemeenschappelijke hr-dienstverlening

De hr-dienstverlening moet zo efficiënt mogelijk en in functie van de noden verlopen. Het is de bedoeling om de gemeenschappelijke hr-dienstverlening uit te breiden. Op 1 januari 2024 zullen de laatste entiteiten aansluiten op het gemeenschappelijke selectiecentrum van AgO. Daarmee komt er meer consistentie en efficiëntie op het vlak van rekrutering en selectie binnen de Vlaamse overheid.

De focus van de gemeenschappelijke dienstverlening op het vlak van hr zal in 2024 liggen op een succesvolle implementatie van het modern hr-beleid. AgO zal daarvoor de hr-systemen en de hr-dienstverlening aanpassen aan de invoering van het vijfsporenbeleid.

In 2024 werkt men ook het aanslepende personeelstekort bij de Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming weg. In de begroting voor 2024 wordt daarvoor zeshonderdduizend euro vrijgemaakt, zodat het personeelsbestand kan worden uitgebreid met zes vte's, zijnde preventieadviseurs.

De auditplanning voor 2024 blijft gefocust op het versterken van het risicomanagement en de organisatiebeheersing van de entiteiten.

1.5. Budgettair overzicht hr en audit Vlaamse overheid

De minister verwijst naar slide 27 van de presentatie waarop het budgettair overzicht per beleidsveld terug te vinden is. Afrondend haalt de minister de nieuwe beleidsindicatoren aan, die vanaf nu verplicht moeten worden opgenomen. Aangezien het het eerste jaar is waarin indicatoren worden gebruikt en er dus nog geen evolutie kan worden waargenomen, gaat de minister daar niet op in. Vanaf de volgende begrotingsopmaak zal de nieuwe minister het beleid deels kunnen evalueren aan de hand van die indicatoren.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkoms van Paul Van Miert

Het model voor het hr-beleid is ook goed op gang gekomen, aldus *Paul Van Miert*. De vernieuwing van de rechtspositieregeling was broodnodig om lokaal de concurrentie te kunnen aangaan met de private markt. De talentenjacht is iets waar lokale besturen effectief mee worden geconfronteerd. Ondertussen wordt al lang gesproken over het vijfsporenbeleid. De medewerkers van de Vlaamse overheid hebben recht op de uitrol van dat beleid.

2.2. Tussenkoms van Brecht Warnez

Brecht Warnez zegt dat de Vlaamse overheid performant, efficiënt en burgergericht moet zijn. Het personeelsstatuut wordt gemoderniseerd. Wat is de houding van de minister over de werknemersorganisaties en hoe verlopen de onderhandelingen?

Tevens valt in de BBT te lezen dat er nog veel onduidelijkheid en onzekerheid is over de uitrol en de implementatie van het vijfsporenbeleid. Over welke onduidelijkheden en onzekerheden gaat het? In welke mate kunnen die wegen op het wel-slagen van dat vijfsporenbeleid?

Wat de discriminatie in het aanwervingsbeleid betreft, liet de voorganger van de minister een nulmeting uitvoeren en er zal een plan worden opgesteld. Welke kernpunten ziet de minister in dat plan?

De BBT bevat een aantal interessante gegevens. Zo wordt aangegeven wat de participatiegraad is op het vlak van vorming, training en opleiding, met name 2,8 procent. Betekent dat dat 2,8 procent van het totale aantal personeelsleden deelnam aan een activiteit inzake vorming, training en opleiding? Als dat werkelijk het cijfer is, is dat dan toch niet wat aan de lage kant?

In 2023 werd het initiatief genomen om een proefproject op te zetten waarbij er voor kortdurende ziekteafwezigheden geen ziekteattest meer vereist is. Werd dat proefproject inmiddels uitgerold? Kunnen de ervaringen als positief omschreven worden?

Daarop aansluitend is de uitwerking van een sterk re-integratiebeleid van belang. Personeelsleden met gezondheidsproblemen voelen zich vaak te snel afgeschreven. Welke initiatieven werden er op dat vlak concreet genomen?

De minister haalde ook de verkokering van de Vlaamse administratie aan. De spreker zegt dat de Vlaamse overheid een voorbeeldfunctie heeft en in de BBT staat te lezen dat de administratie werkt aan een voorstel om de samenwerking binnen de Vlaamse overheid te optimaliseren. Gesteld wordt dat het verhogen van de mobiliteit bij het management een onderdeel is van dat voorstel. Hoe wordt dat verder aangepakt? Hoe staat het management daar zelf tegenover? Zien zij daar de voordelen van in en zo niet, wat zal de minister ondernemen om hen daarvoor te enthousiasmeren?

De Vlaamse overheid heeft ook een voorbeeldfunctie voor de tewerkstelling van personen met een handicap of een chronische ziekte. Er werd al vooruitgang geboekt, maar men is er nog niet. Welke specifieke acties zal de minister nog ondernemen?

De Vlaamse overheid zal evolueren naar één juridische vorm van tewerkstelling, met name die op basis van een arbeidsovereenkomst. Dat is volgens de spreker een logische stap, maar in de BBT staat dat de contractualisering zal leiden tot grotere kosten. De minister verwijst naar verschillende kostendrijvers: de werkgeversbijdrage sociale zekerheid, pensioen, ziekteregeling en geldelijke verloning. Kan de minister aangeven hoeveel een contractueel personeelslid uiteindelijk meer kost dan een statutair personeelslid?

Vlaanderen is pionier in thuiswerken, al is dat niet evident. Hoe is de mate van thuiswerk binnen de Vlaamse administratie verder geëvolueerd? Worden de personeelsleden gesensibiliseerd om thuis te werken? Of is er bij de personeelsleden ook een zekere thuiswerkmoehed te detecteren?

2.3. Tussenkost van Kurt De Loor

Wat employer branding betreft, zegt *Kurt De Loor* dat in de BBT te lezen staat dat AgO in 2022 een onderzoek voerde naar de externe perceptie over de Vlaamse overheid als werkgever. Is de studie inmiddels afgerond? Wat zijn de conclusies uit dat onderzoek? Welke actiepunten komen daaruit? Er is sprake van bijkomende communicatie-initiatieven. Wat houdt dat concreet in?

Welke werknemers of profielen komen in aanmerking voor de externe heroriëntering? Over welke functies gaat het? Wat is de aanleiding van die externe heroriëntering?

Naar welke tewerkstelling wordt dan gekeken in de private sector? Er is sprake van proefcases. Over hoeveel cases gaat het?

De afgelopen jaren vernam de spreker meermaals dat er sprake is van een vertrouwensbreuk tussen de vakbonden en voormalig minister Bart Somers. De vakbonden hebben ook al meermaals de onderhandelingstafel verlaten uit protest tegen de manier waarop de minister omgaat met het syndicaal overleg. Hoe kijkt de minister naar die situatie? Hoe is de verhouding met de vakorganisaties vandaag? Is de minister van mening dat een goede verstandhouding met de vakorganisaties cruciaal is om dat traject succesvol vorm te geven? Welke inspanningen zal de minister leveren om tot een verbetering van de relaties te komen? Kan de minister de huidige stand van zaken in de onderhandelingen meedelen?

Wat samenwerken in diversiteit betreft, formuleerde de Vlaamse overheid ambitieuze streefcijfers voor het personeelsbestand voor het bereiken van mensen van buitenlandse herkomst, medewerkers met een handicap of chronische ziekte en vrouwen in zowel top- als middenkader. Die streefcijfers worden nog lang niet gehaald, terwijl die in 2023 al moesten gehaald zijn. Voor sommige doelstellingen, zoals voor medewerkers met een handicap of chronische ziekte en voor vrouwen in zowel top- als middenkader zijn de cijfers nog lang niet goed. Kan de minister de actuele stand van zaken geven voor de verschillende streefcijfers? Welke concrete initiatieven zal de minister nemen om die streefcijfers toch nog te halen? Binnen welke termijn moeten die streefdoelen worden gehaald?

Eind 2023 is het programma Gender in topkader afgerond. De spreker vraagt een weergave van de resultaten. Wat is de evolutie van het aantal vrouwen in het topkader per departement en agentschap, met daarbij telkens de vermelding van het totaal aantal topkaderfuncties? Is de minister tevreden over de resultaten? Komt er een nieuw actieprogramma? Zo ja, wat worden de speerpunten en binnen welke termijn mag dat worden verwacht?

In 2022 maakte de spreker melding van een onderzoek van Statistiek Vlaanderen waaruit bleek dat het algemeen genderverschil voor het totale bruto- en nettoloon tussen werknemers van de Vlaamse overheid hoog ligt. Mannen verdienen gemiddeld duidelijk meer dan vrouwen. Op welke manier zal de minister dat loonverschil aanpakken en verbeteren? Het blijkt ook dat mannen vaker tewerkgesteld zijn in A-functies. Hoe wil de minister werk maken van een genderevenwicht voor leidinggevenden bij de Vlaamse overheid?

In de eerste academische nulmeting van discriminatie bij de Vlaamse overheid is onder meer de disproportionele uitval van sollicitanten in kaart gebracht doorheen het selectieproces op basis van geanonimiseerde datasets. In het najaar van 2023 maakt de Vlaamse administratie een actieplan op om de vastgestelde knelpunten uit de nulmeting weg te werken. Dat actieplan wordt in 2024 verder uitgerold. Is dat actieplan ondertussen al gefinaliseerd? Wat zijn de prioriteiten van dat plan? Hoe zal het actieplan concreet worden uitgerold? Zijn er concrete doelstellingen? Welk budget staat daartegenover?

De spreker wijst op een besparing op alle begrotingsartikels voor diversiteit. Dat is toch problematisch nu blijkt dat de cijfers absoluut niet goed zijn. De Vlaamse Regering toonde aan het begin van de zittingsperiode veel ambitie, maar daarvan blijft op het einde niets meer over. Geeft de minister het ook op en legt ze zich neer bij de slechte diversiteitscijfers?

Er is 490.000 euro voorzien voor de loonkosten voor studentenjobs en stageplaatsen. Hoe is dat bedrag onderverdeeld tussen studentenjobs en stageplaatsen? Over hoeveel jobs en stageplaatsen gaat het? Wat is de evolutie van de afgelopen jaren?

Er wordt 184.000 euro bespaard op de lonen voor de personeelsleden van AgO. Wordt eenzelfde besparing doorgevoerd bij de externe consultants en adviseurs? Vooruit staat voor een sterke overheid die zelf over de nodige expertise beschikt om essentiële overheidstaken, zoals het hr-beleid, uit te voeren. Het is dan ook niet logisch dat AgO moet besparen op personeel, terwijl de middelen voor de externe opdrachten ongewijzigd blijven.

3. Antwoorden van de minister

In het vijfsporenbeleid staat een open dialoog altijd centraal want praten is de enige weg vooruit, ook indien men in een dossier van mening verschilt, zegt minister *Gwendolyn Rutten*. Vakorganisaties zijn daarbij belangrijke gesprekspartners. Daarom heeft het informele overleg alle kansen gekregen. Daar werd heel wat tijd voor uitgetrokken onder begeleiding van een onderhandelaar om maximaal kansen te geven aan de dialoog. De afgelopen maanden hebben de verschillende partijen in een werkgroep de ontwerpen van besluit grondig besproken en voorstellen tot aanpassing gedaan. De onderhandelingen werden vorige week, op 20 november 2023, formeel beëindigd. Maar dat betekent niet dat het werk af is.

Op 28 november 2023 ontving de minister de vakbonden. Dat gesprek is ook goed verlopen, al heeft men de optie opengelaten om actie voeren, zonder dat concreet te maken. Daarbij gingen alle partijen duidelijk het engagement aan om te blijven praten. Momenteel worden de protocollen met de vakorganisaties opgemaakt. Vervolgens zullen de ontwerpen van besluit worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering voor een tweede principiële goedkeuring. Zonder voorafnames te doen op de uiteindelijke tekst, zegt de minister op basis van de gesprekken en protocollen van de vakorganisaties te komen tot een grondig gewijzigde versie. De minister heeft zich ook geëngageerd om rekening te houden met redelijke argumenten in de protocollen. Nadien worden de ontwerpen van besluit voor advies aan de Raad van State bezorgd. Na eventuele aanpassingen op basis van dat advies kan de Vlaamse Regering overgaan tot de definitieve goedkeuring van de ontwerpen van besluit. De minister verwacht dat dat in het voorjaar van 2024 zal zijn.

Op 23 november 2023 deelde de minister de omzendbrief omtrent re-integratie mee aan de Vlaamse Regering. Die omzendbrief was noodzakelijk om duidelijk te maken dat de Vlaamse overheid een aantrekkelijke werkgever wil zijn en ook blijven. Het is daarom belangrijk om blijvend te investeren in het creëren van een positieve en stimulerende werkomgeving waarin personeelsleden zich goed voelen. In de omzendbrief staan de visie, de doelstellingen en de principes van het bestaande beleid van de Vlaamse overheid inzake re-integratie. Daarnaast biedt het een kader voor de entiteiten waarmee ze aan de slag kunnen gaan om doelgerichte re-integratiemaatregelen uit te werken. De omzendbrief moet ook de entiteiten aansporen om het nog beter te doen en de perceptie weg te werken dat personeelsleden met gezondheidsproblemen afschreven zijn. Ziek worden is geen keuze, en welzijn moet centraal staan. Vandaag worden personeelsleden die langdurig afwezig zijn, ondersteund bij de terugkeer naar het werk. Er wordt nagegaan of het mogelijk is om de werkuren, de taken, de functie of de organisatie aan te passen. Momenteel zijn er tachtig personeelsleden die de rol van terugkeercoach op zich nemen. Die terugkeercoaches nemen een coördinerende en faciliterende rol op in de re-integratietrajecten van hun collega's. Wanneer personeelsleden worden geconfronteerd met een chronische ziekte of met een handicap, kunnen ze terecht bij de dienst Diversiteitsbeleid en wordt er bekeken welke maatregelen ze nodig hebben om duurzaam aan de slag te blijven. De minister verwijst daarbij ook naar de menopauze en perimenopauze omdat die vaak gepaard gaan met fysieke en psychische problemen, wat een onmiddellijke impact heeft op de arbeidsomgeschiktheid. Aangezien er heel wat vrouwen ouder dan 45 jaar bij de Vlaamse overheid werken, heeft die op dat vlak een voortrekkersrol te vervullen. De laatste vijf jaar nam het aantal burn-outs sterk toe, maar niemand maakt de reflex om de

demografische cijfers daaraan te koppelen. Een aanzienlijk deel van de burn-outs komt voor bij vrouwen die ouder zijn dan 45 jaar. Dat heeft een rechtstreekse link met de levensfase van die vrouwen. Daarnaast toont de wetenschap aan dat de meest voorkomende effecten van hormoonenschommelingen burn-out en psychische problemen zijn. In plaats van vrouwen antidepressiva voor te schrijven, moet er doelgericht worden gekeken naar wat er gebeurt in de hormonenhuishouding. Daarmee worden zowel vrouwen als mannen geholpen.

De invoering van een neutraliteitsverplichting is een juridisch complexe zaak waarbij rekening moet worden gehouden met de non-discriminatieregelgeving en het juridische toetsingskader dat werd vastgelegd door het Europees Hof van Justitie en de Raad van State. De minister sluit zich aan bij het standpunt van voormalig minister Bart Somers over dat onderwerp. Het neutraliteitsprincipe is als dusdanig verankerd in de deontologische code.

4. Replieken van de commissieleden

Nadia Sminate hoopte dat de minister wel de noodzaak zou inzien van de invoering van het neutraliteitsprincipe, maar is teleurgesteld door het antwoord van de minister. Op 28 november 2023 was er een arrest van het Europees Hof van Justitie dat zegt dat de overheid religieuze symbolen kan verbieden op de werkvloer. De neutraliteit van de dienstverlening is een legitieme reden om religieuze symbolen te verbieden. Voormalig minister Bart Somers weigerde die bepaling uit het Vlaamse regeerakkoord uit te voeren, verwijzend naar juridische uitspraken die in aantocht waren en het onmogelijk zouden maken om dat uit te voeren. Vandaag krijgt Bart Somers ongelijk. De minister heeft geen enkele reden meer om te talmen. De spreker verwacht van de minister concrete stappen voor het invoeren van het neutraliteitsprincipe. Kan de minister een tijdslijn schetsen?

Paul Van Miert geeft mee dat het realiseren van een modern hr-beleid een van de belangrijkste werven is en roept de minister op om daar tijdens de resterende maanden werk van te maken.

Kurt De Loor zegt dat de relatie met de syndicale partners de voorbije jaren onder het vriespunt zat. Uniforme arbeidsvoorwaarden voor alle werknemers van de Vlaamse overheid zijn heel belangrijke materie. Daarvoor is een goede verstandhouding met de syndicale partners cruciaal. De spreker is dan ook verheugd om te horen dat de minister ook op een informele manier kennismakt met de syndicale partners.

Wat de diversiteit op de werkvloer betreft, wijst de spreker erop dat de streefcijfers nog lang niet worden gehaald. Het gaat onder meer over vrouwen in topfuncties en medewerkers met een handicap, chronische ziekte of migratieachtergrond. Daarnaast zegt de spreker dat de Vlaamse kabinetten het niet beter doen. Het personeelsbestand van alle openbare besturen moet een afspiegeling zijn van de samenleving want die besturen hebben een voorbeeldfunctie. Er is dus nood aan extra inspanningen.

Anderhalf jaar geleden werd een motie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1093/1) goedgekeurd in de plenaire vergadering waarin een onderzoek wordt gevraagd aan het Rekenhof over de gevolgen van de personeelsbesparing op de dienstverlening aan de burger en het welzijn van de medewerkers. De spreker kijkt reikhalzend uit naar die resultaten.

Ook *Brecht Warnez* is tevreden met de positieve houding van de minister ten aanzien van de syndicale organisaties en met het overleg dat al plaatsvond.

5. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Gwendolyn Rutten* antwoordt dat de onderhandelingen met de syndicale organisaties afgerond zijn. Na de onderhandelingen moeten er protocollen worden opgemaakt waar officiële termijnen voor gelden waarbinnen de syndicale organisaties de tijd hebben om opmerkingen te formuleren. Nadat de minister die heeft ontvangen, zal ze ze voor een tweede principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorleggen. Er zullen een aantal wijzigingen zijn in vergelijking met de eerste principiële goedkeuring, wat betekent dat er naar elkaar wordt geluisterd. De minister is niet van plan om de onderhandelingen te herbeginnen. Als de syndicale organisaties redelijke en terechte opmerkingen maken, zal de minister daar naar kijken. De minister herhaalt tevens niet uit te sluiten dat er eventuele syndicale acties volgen. De syndicale organisaties herhaalden hun algemene stakingsaanzegging. De minister heeft daar begrip voor omdat het om grote veranderingen gaat, al zitten er ook velen op die veranderingen te wachten.

De minister zegt een voorstander te zijn van het neutraliteitsprincipe, maar ook van de rechtstaat en de democratie. Er was inderdaad een belangrijke uitspraak van het Europees Hof van Justitie die zegt dat religieuze symbolen kunnen worden verboden, maar ook dat er altijd een coherentie en systematiek moeten worden nagestreefd en dat de genomen maatregelen beperkt moeten blijven tot wat strikt noodzakelijk is. Men expliciteert dat men zich niet uitspreekt over de concrete case van de gemeente Ans. De beoordelingsmarge van een overheid is dus niet onbegrensd. Die uitspraak zal grondig worden beoordeeld.

IV. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024 (bevoegdheden Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid, Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering, Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid van minister Gwendolyn Rutten) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Nadia SMINATE
Katrien PARTYKA,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
AgO	Agentschap Overheidspersoneel
AMIF	Asylum, Migration and Integration Fund
BBC	beleids- en beheerscyclus
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
ESF	Europees Sociaal Fonds
EVC	elders verworven competentie / eerder verworven competentie
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
IOK	Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen
ISD	informatie- en screeningsdienst lokale geloofsgemeenschappen
LEKP	Lokaal Energie- en Klimaatpact
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
MEP	Meer Evenwichtige Participatie
NOOZO	Niets Over Ons Zonder Ons
NT2	Nederlands als tweede taal
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VILD	Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VMRI	Vlaams Mensenrechteninstituut
VS	Verenigde Staten
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel
vte	voltijdsequivalent / voltijdsequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten